

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

І ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

З ДИСЦИПЛІНИ

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК

*(для студентів 5 курсу заочної форми навчання
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
за напрямом підготовки 6.030509 – «Облік і аудит»)*

Харків – ХНАМГ – 2012

Методичні вказівки до самостійного вивчення і виконання контрольної роботи з дисципліни «Управлінський облік» (для студентів 5 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за напрямом підготовки 6.030509 – «Облік і аудит») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; Укладач: О. Є. Власова. ХНАМГ, 2012. – 94 с.

Укладач: О.Є. Власова

Рецензент: Н.І. Гордієнко

Затверджено на засіданні кафедри “Обліку та аудиту”,
протокол № 7 від 16.11.2011

ЗМІСТ

I. Передумова	4
II. Робоча програма з дисципліни «УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК»	12
1. Вимоги до рівня знань та вмінь	12
2. Обсяг курсу та види навчальної роботи	13
3. Зміст дисципліни та рекомендовані джерела за темами	14
Змістовий модуль 1	14
Змістовий модуль 2	17
Змістовий модуль 3	21
Змістовий модуль 4	23
III. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи	26
1 Перелік реферативних питань	27
2 Завдання для розв’язання	31
3. Тест для перевірки рівня остаточних знань	58
Тема 1	59
Тема 2	62
Тема 3	65
Тема 4	67
Тема 5	72
Тема 6	74
Тема 7	77
Тема 8	80
Тема 9	84
IV. Термінологічний словник	86

I. ПЕРЕДУМОВА

За довгі роки існування більшості підприємств України ними був накопичений великий досвід планування, бухгалтерського обліку і економічного аналізу. Проте цей досвід формувався в умовах початкового розвитку ринкової економіки та постійно діючих ризиків економічної кризи, зниження конкурентоздатності та фінансової платоспроможності.

В цих умовах на підприємствах зросла відповідальність всіх ланок управління організацією за ефективності виробничо-фінансовій діяльності. При цьому зберігається і навіть посилюється значення планування, продовжує функціонувати бухгалтерський облік, як і раніше необхідний всесторонній економічний аналіз виробничо-фінансової діяльності. Але посилення умов до них призвели до корінних змін в методології планування, обліку, контролю і аналізу, в системі формування і використання економічної інформації для управління.

Західні підприємства, що традиційно діють в умовах ринкової економіки накопичили великий досвід раціональної економічної роботи в умовах ринку, і було б безрозсудно не скористатися їм. Одним з досягнень зарубіжної теорії і практики управління підприємствами є управлінський облік.

Управлінський облік охоплює всі види облікової інформації, необхідної для управління в межах самого підприємства.

Основний напрямок управлінського обліку - задоволення потреб керівників підприємства визначає його завдання, які можуть змінюватися залежно від етапів процесу управління: планування, організація; облік і контроль; компенсація і заохочення; самооцінка та оцінка менеджерів і персоналу; внутрішній інформаційний зв'язок.

Тому **управлінський облік** – це економічна система, пов'язана з підготовкою, ідентифікацією, вимірюванням, накопиченням, аналізом, інтерпретацією і наданням фінансової і виробничої інформації, на підставі якої здійснюється ухвалення оперативних і стратегічних рішень з метою забезпечення довгострокового та ефективного функціонування підприємств.

Це найповніше характеризує суть і призначення цього виду обліку для управління підприємством.

Структура управлінського обліку представлена на рис.1.

Виробничий облік сьогодні покликаний стежити за витратами виробництва, аналізувати причини перевитрати попередніми періодами, кошторисами або прогнозами, а також виявляти можливі резерви економії. Він є «базою» управлінського обліку.

Побудова системи управлінського обліку в організації полягає у формуванні набору формалізованих процедур забезпечуючи менеджерів всіх рівнів інформацією, отриманою як з внутрішніх, так із зовнішніх джерел, для ухвалення своєчасних і ефективних рішень в рамках своєї компетенції.

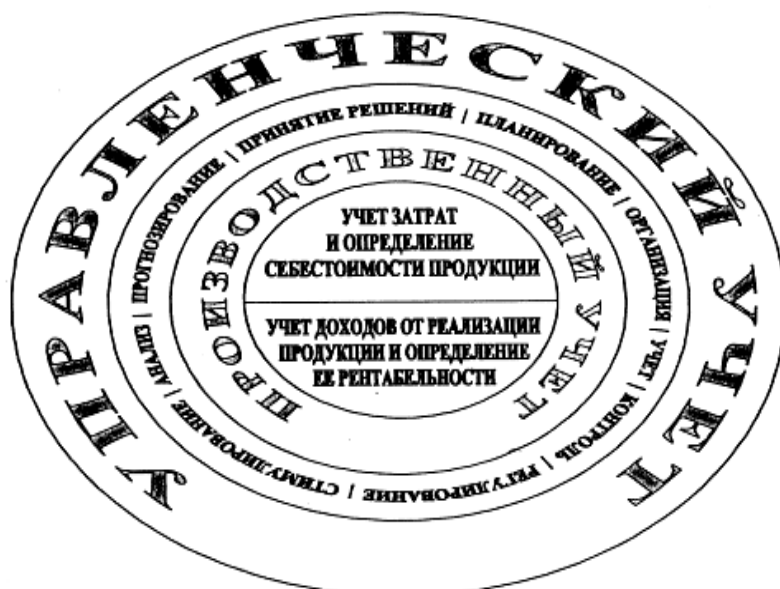

Рис. 1. Структура управлінського обліку

При цьому одна з головних ролей належить його інформаційній базі, основою якої є фінансовий облік, що має чітко певну систему уніфікованих правил, кваліфікований і відповідальний персонал. Управлінський облік перетинається з фінансовим в частині витрат, відмінність лише в методах обліку витрат.

На сьогоднішній день загальновизнаним є факт виділення податкового обліку в самостійний напрям облікової роботи. Проте інформація фінансового і управлінського обліку використовується і в податкових розрахунках.

Взаємозв'язок чотирьох видів обліку можна представити наступним чином:

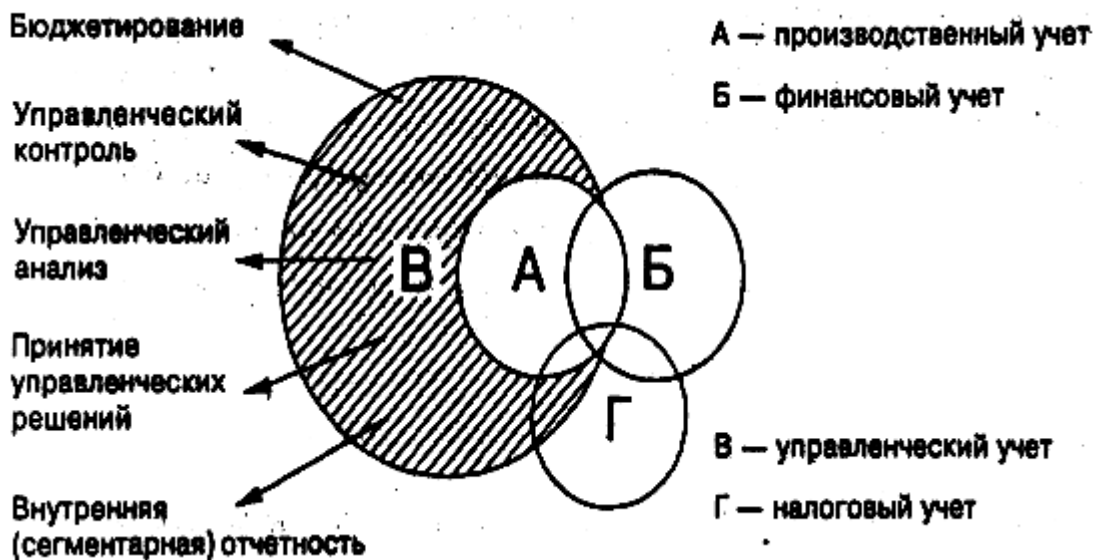

Рис. 2. Види обліку та їх взаємозв'язок

Управлінський облік охоплює систему управління діяльністю організації в цілому, включаючи стратегічне управління, оцінку діяльності організації, її підрозділів і функціональних блоків контролю і планування господарської

діяльності та забезпечення оптимального використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів.

Як базові компоненти системи управлінського обліку і аналізу необхідно виділити:

- ✓ облік і управління витратами;
- ✓ розробку показників діяльності;
- ✓ стратегічне і оперативне планування діяльності.

У системі управлінського обліку, на відміну від фінансового і податкового обліку, генеруються дані як в грошовому, так і в натуральному виразі. Також існують й інші відмінності, які детально розглянуті в табл. 1.

Управлінський облік базується на методиках, тісно пов'язаних з функціональними процесами на підприємстві. Не дивлячись на те, що на практиці в організаціях зазвичай використовуються окремі елементи управлінського обліку, важливо, щоб ці елементи були об'єднані в єдину систему, орієнтовану на досягнення головного результату - підвищення якості управління організацією.

Теорії і практиці управлінського обліку і аналізу в зарубіжній, а останнім часом і вітчизняній літературі приділено багато уваги. Серед зарубіжних учених найбільш відомі роботи А. Апчерча, Д. Друрі, Д. Уорда, Ч. Хонгрена. З вітчизняних фахівців можна виділити Голова С.Ф., Бутинця Ф. Ф., Нападовську Л.В., Пушкаря М.С., Чумаченко Н.Г., Бородкіна О.М., Домбровського В.М. та інші.

При вивченні управлінського обліку і застосуванні його принципів в економічній роботі підприємств слід мати на увазі, що ця наука і практика вимагають творчого підходу і відношення. У теорії існують тільки загальні принципи, ще не до кінця визначені і сформовані. Немає і єдиною для всіх однаково прийнятної методики такого обліку, правил його ведення, реєстрів тощо.

Курс управлінського обліку є однією з основних базових дисциплін підготовки спеціалістів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за напрямом підготовки 6.030509 – «Облік і аудит». Його вивчення передбачене:

✓ СВО МОН України «Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра за спеціальностями напряму 0501 «Економіка і підприємництво», 2002;

✓ ГСВО МОН України „Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра за спеціальностями напряму 0501 «Економіка і підприємництво», 2006;

✓ ГСВО МОН України „Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра спеціальності 6.030509 «Облік і аудит», 2004;

✓ СВО ХНАМГ Навчальний план підготовки бакалавра спеціальності 6.030509 «Облік і аудит», (денна форма навчання) Харків, 2010;

✓ СВО ХНАМГ Навчальний план підготовки бакалавра спеціальності 6.030509 «Облік і аудит», (заочна форма навчання) Харків, 2010.

Кінцева мета навчання - формування у майбутніх фахівців теоретичних знань і практичних навичок з методології і організації управлінського обліку підприємницької діяльності, використанню облікової інформації для ухвалення

управлінських рішень. Необхідно навчити адаптувати ці знання і навички до умов конкретних підприємств і цілей підприємництва, особливостям кожного рівня управління.

Принципи управлінського обліку повинні застосовуватися з обліком особливостей кожної організації, її бізнесу, його цілей і завдань.

На вибір системи управлінського обліку впливають різні чинники:

✓ Економічні - стан і специфіка галузі, умови діяльності самої організації, ринкова кон'юнктура. Ціноутворення і оподаткування, інвестиційний клімат.

✓ Організаційні - структура підприємства, розподіл відповідальності, рівень виконавської дисципліни, професіоналізм працівників і їх уміння швидко адаптуватися до нових умов.

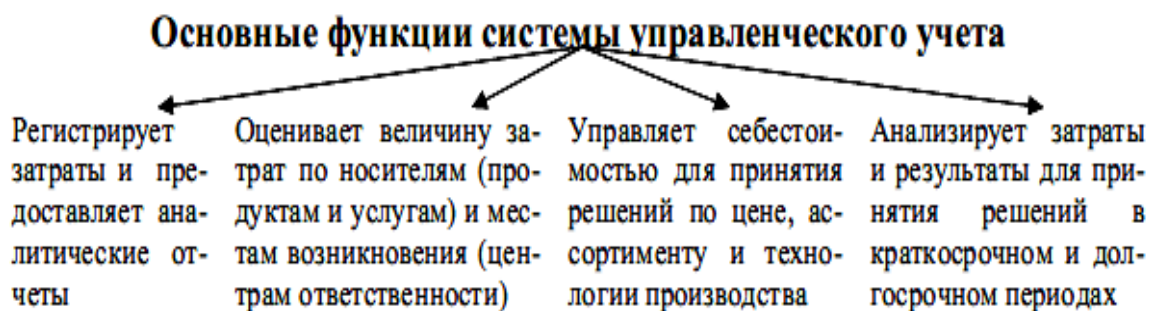
✓ Юридичні - стан правової бази фінансової, комерційної і трудової діяльності.

✓ Соціальні - мотивація праці, психологічний клімат в колективі, ціннісні установки.

Одним з пріоритетних критеріїв вибору тієї або іншої системи управлінського обліку є вигоди, які вона принесе в управління.

Переваги створення ефективних систем управлінського обліку зазвичай полягають в зростанні конкурентоспроможності за рахунок нижчих витрат. Інформація про собівартість в таких системах реалістичніша і прозоріша. З'являється можливість гнучкого ціноутворення, формування передумов і основи складання бюджетів, а також оцінки діяльності керівників підрозділів. Управлінські рішення стають більш зваженими, продуктивними.

Основні функції і класифікаційні ознаки формування системи управлінського обліку представлені на рис. 3 і 4.

Рис. 3. Основні функції управлінського обліку

Основные признаки классификации системы управленческого учета

Рис. 4. Основні класифікаційні ознаки управлінського обліку

Курс управлінського обліку забезпечує спадкоємність і гармонізацію вивчення облікових дисциплін. Отримані студентами знання дозволяють більш глибоко вивчити що суміжні профільюючи курси облікового циклу спеціальності «Облік і аудит», такі як: «Фінансовий облік», «Звітність підприємств», «Фінансовий аналіз», «Аудит», «Методи та моделі в обліку та аудиті» та інші.

В процесі вивчення курсу «Управлінський облік» необхідно вирішити наступні завдання:

- ✓ формування знань про зміст управлінського обліку, його принципи і призначення;
- ✓ засвоєння теоретичних основ обчислення витрат і результатів виробничої діяльності організацій;
- ✓ засвоєння теоретичних основ обліку витрат виробництва і збуту по видах, місцях формування і об'єктах калькуляції;
- ✓ уявлення про сучасні системи виробничого обліку і особливостях їх застосування на підприємствах різних галузей народного господарства;
- ✓ використання інформації управлінського обліку для ухвалення управлінських рішень і оцінки їх ефективності.

Дані методичні вказівки розроблені відповідно до державного стандарту за фахом «Облік і аудит» та сприяють систематизації теоретичного матеріалу, цілеспрямованій підготовці до семінарських занять та здавання іспиту. У них містяться робоча програма, контрольні питання по кожній темі, посилання на необхідну для освоєння матеріалу літературу, завдання різного ступеня складності, тест для перевірки рівня залишкових знань, список питань для підготовки до іспиту, термінологічний словник та завдання для виконання контрольної роботи.

Методичні вказівки допомагають студентам в придбанні навиків самостійної роботи, як з літературою, так і при рішенні конкретних завдань.

Таблиця 1. - Суттєві відмінності податкового, фінансового й управлінського обліку

Відмінності	Фінансовий облік	Податковий облік	Управлінський облік
Обов'язковість ведення обліку	Ведення обліку є обов'язковим. Така вимога міститься в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»	Ведення є обов'язковим. Відсутність податкового обліку на підприємстві може призвести до порушень законодавства з питань оподаткування, у зв'язку з чим існує ризик накладення з боку контролюючих органів відповідних фінансових санкцій.	Ведення не є обов'язковим. Рішення про організацію такого виду обліку, а також про спосіб і форму його ведення на підприємстві приймається керівництвом господарюючого суб'єкта виходячи з потреб управління в інформації.
Мета ведення обліку	Надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства	Надання користувачам інформацію для нарахування податків, зборів (обов'язкових платежів), заповнення податкової звітності.	Забезпечення збору, планування, аналізу та контролю різних показників діяльності підприємства з метою прийняття ефективних управлінських рішень, виходячи з потреб керівництва та завдань, що стоять перед ним.
Користувачі інформації	Посадові особи підприємства, зовнішні користувачі – акціонери, державні й статистичні органи, та ін.	Зовнішні користувачі – податкові та інші контролюючі органи, в обов'язок яких входить контроль правильності нарахування і сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), а також особи, які здійснюють незалежну перевірку підприємства (аудитори). Внутрішні користувачі – спеціалісти підприємства з питань оподаткування та податкового планування.	Керівники підприємства, які зацікавлені в отриманні повної та точної інформації щодо аспектів, які входять у сферу їхнього управління з метою прийняття оптимальних управлінських рішень
Методологічний базис	Активи = Власний капітал + Зобов'язання	Облік ґрунтується на групуванні господарських операцій за видами з наступним співставленням доходів і витрат підприємства	Принцип "затрати - результат"
Основні правила	Норми й правила організації і ведення фінансового обліку встановлені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», П(С)БО	Правила ведення податного обліку визначаються Податковим кодексом України та іншими нормативними актами з питань оподаткування	Встановлюються керівництвом самостійно виходячи з мети й завдань, що стоять перед обліком, а також виду інформації необхідної для прийняття управлінських рішень.

Продовження табл. 1

Прив'язка до часу, за який складається звітність	У звітності міститься інформація про фінансовий стан підприємства, що склався на певну дату (квартал, півріччя, рік та інш.)	Дані, що представляються у звітності мають історичний характер відносно об'єктів оподаткування та їх складових елементів, а також сум нарахованих податків і зборів на певну звітну дату	Поряд з відомостями щодо стану підприємства, його фінансових та майнових ресурсів міститься також інформація щодо планів на майбутні періоди, тобто складання звітності передбачає не тільки аналіз звітних даних, але й прогноз на майбутнє
Тип інформації, що представляється обліком	Фінансова звітність містить інформацію про фінансовий стан підприємства у вартісному вираженні	Податкові декларації й розрахунки, таблиці, довідки бухгалтера та інші документи, узагальнюючі інформацію про об'єкти оподаткування.	Якісна й кількісна інформація подається у вартісному та натуральному вираженні, а також у деяких випадках можливе використання умовних показників.
Ступінь точності даних	Фінансова звітність містить фактичні дані за певний період часу про фінансовий стан підприємства, вони повинні мати достатньо високий ступінь точності	Оскільки будь-які помилки при розрахунку податків і зборів призводять до накладання на підприємство фінансових санкцій дані, що містяться в податкових деклараціях та розрахунках, повинні мати високу точність	Оскільки цей вид обліку містить поряд з фактичною інформацією також оперативні, поточні й прогнозні дані, звітність, яка представляється, може містити приблизні й орієнтовані показники
Періодичність складання звітності	Повний фінансовий звіт організації складається тільки за рік, але кожен квартал складається проміжна звітність наростаючим підсумком	Податкова звітність складається і подається до податкових та інших контролюючих органів в чітко визначені терміни. При цьому терміни складання звітності визначаються відповідними законами з питань оподаткування в Україні.	Аналітичні звіти в великих компаніях можуть складатися щомісячно, але звіти щодо окремих видів діяльності або фактів можуть складатися щоденно, щонедільно або в інші строки, встановлені на відповідному підприємстві
Призначення податкової звітності	Характеристика фінансового стану підприємства	Характеристика стан розрахунків з бюджетом за відповідними податками	Задоволення інформаційних потреб внутрішніх користувачів для прийняття рішень в процесі управління підприємством

Терміни подання звітності	Квартальна фінансова звітність (окрім зведеної одної і консолідованої) подається підприємствами не пізніше 25 числа місяця, що настає після закінчення звітного кварталу, а річний звіт – до 20 лютого наступного за звітним року.	Терміни подання податкових декларацій і розрахунків визначаються, виходячи з податкового періоду. Так, якщо податковим періодом є місяць, то звітність подається протягом 20 календарних днів після його закінчення, якщо податковим періодом є квартал – протягом 40 календарних днів після його закінчення, а якщо рік – 60 календарних днів після закінчення податкового року.	Оскільки цей вид обліку визначається керівництвом підприємства, терміни подання звітності також визначаються ним, виходячи з потреб в інформації (наприклад щоденно, щодакдно, щомісячно та ін.)
Об'єкт звітності	Організація як єдине ціле, а при необхідності по окремих сегментах діяльності підприємства	Майно, зобов'язання та господарські операції організації, вартісна оцінка яких визначає розмір податкової бази поточного звітного періоду або бази попередніх та наступних періодів	Центри відповідальності, сегменти діяльності, види продукції або інші об'єкти обліку
Відповідальність за правильність ведення обліку	Посадові особи організації несуть відповідальність за достовірність звітної інформації відповідно до Кодексу про адміністративні правопорушення	Підприємство несе фінансову відповідальність за точність даних, відображених у податкових деклараціях і розрахунках. Однак посадові особи платників податків також можуть нести адміністративну та кримінальну відповідальність відповідно до діючого законодавства України.	Бухгалтер-аналітик може нести тільки дисциплінарну відповідальність, рамки якої встановлені внутрішніми документами підприємства.
Відкритість облікових даних	Фінансова звітність належить до відомостей, які повинні бути обнародовані. Тому її дані не містять конфіденційної інформації, однак відомості аналітичного обліку можуть представлятися тільки з відома керівництва підприємства або на вимогу відповідних державних органів	Дані податкових декларацій та розрахунків подаються відповідним контролюючим органам, що робить неможливим її визнання закритими даними. Однак інформація щодо обліку окремих інформацій може представлятися тільки з відома керівництва підприємства або на письмову вимогу відповідних органів влади	Інформація обліку є комерційною таємницею підприємства

II. РОБОЧА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК»

1. ВИМОГИ ДО РІВНЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

Побудову курсу «Управлінський облік» припускає розгляд ключових питань, пов'язаних із розумінням розвитку, ролі, значення управлінського обліку для ухвалення бізнес-рішень.

Вимоги, що пред'являються до курсу «Управлінський облік»: оперативність, конкретність, систематичність, об'єктивність, правдивість.

Вимоги до рівня освоєння дисципліни:

а) знати:

✓ суть, особливості і критерії управлінського обліку, загальні принципи його побудови;

✓ методи і способи організації обліку стану і використання ресурсів підприємства з метою управління господарськими процесами і результатами діяльності;

✓ систему збору, обробки і підготовки інформації по підприємству і його внутрішнім підрозділам.

б) вміти:

✓ використовувати систему знань про принципи управлінського обліку для систематизації даних про виробничі витрати, оцінки собівартості виробничої продукції і визначення прибутку;

✓ вирішувати на прикладі конкретних ситуацій проблеми оцінки ефективності виробництва і збуту нових виробів, робіт, послуг, зміни обсягу і асортименту продукції, капітальних вкладень, управління витратами за допомогою різного виду кошторисів і систем бюджетування.

в) мати уявлення:

✓ для якої мети та яким чином використовується менеджерами інформація, що готується управлінським обліком;

✓ про відмінності та взаємозв'язок всіх видів обліку, що діють на підприємстві для підготовки інформації для користувачів;

✓ про основні концепції складання внутрішньої звітності та її взаємозв'язку з бухгалтерською (фінансовою) звітністю.

г) набути навичок:

✓ підготовки внутрішніх управлінських документів, пов'язаних з управлінським обліком, що використовуються менеджерами організації;

✓ щодо врахування відмінностей і взаємозв'язку двох видів обліку - управлінського і фінансового обліку - в процесі підготовки інформації для користувачів;

✓ застосування основних концепцій складання внутрішньої звітності та її інтеграції з бухгалтерською (фінансовою) звітністю.

2. ОБСЯГ КУРСУ ТА ВИДИ УЧБОВОЇ РОБОТИ

Таблиця 2

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи		
		Лекц.	Практичні заняття	СРС
Модуль. «Управлінський облік»	4,0/144	10	8	126
<i>ЗМ 1 Теоретичні основи організації управлінського обліку</i>	1,0 / 36,0	2	1	33
Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку.	0,5 / 18,0	1		17
Тема 2. Класифікація і поведінка витрат.	0,5 / 18,0	1	1	16
<i>ЗМ 2 Системи обліку і калькулювання витрат діяльності</i>	1 / 36,0	4	3	29
Тема 3. Система обліку і калькулювання за повними витратами.	0,5 / 18,0	2	2	32
Тема 4. Система обліку і калькулювання за змінними витратами.	0,3 / 10,8	2	1	15
Тема 5. Система обліку і калькулювання за нормативними витратами.	0,2 / 7,2			18
<i>ЗМ 3. Контроль та оцінка результатів діяльності підприємств</i>	1 / 36	2	2	32
Тема 6. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.	0,5 / 18,0	1	2	15
Тема 7. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень.	0,5 / 18,0	1		17
<i>ЗМ 4. Бюджетування і контроль витрат</i>	1 / 36	2	2	32
Тема 8. Облік і контроль за центрами відповідальності	0,5 / 18		1	17
Тема 9. Бюджетування і контроль	0,5 / 18		1	17

3. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ ТА РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ЗА ТЕМАМИ

Змістовний модуль 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Тема 1. Мета, зміст та організація управлінського обліку

Навчальні елементи, що повинні бути засвоєні:

Роль обліку в управлінні собівартістю продукції. Сутність, задачі та функції управлінського обліку. Етапи розвитку управлінського обліку. Предмет і об'єкти управлінського обліку. Принципи управлінського обліку. Взаємозв'язок і відмінності фінансового та управлінського обліку. Схеми організації управлінського обліку за різних систем обліку. Залежність управлінського обліку від принципів побудови плану рахунків. Місце управлінського обліку в системі Плану рахунків України.

Рекомендовані джерела:

1. Друри К. Управленческий и производственный учет: учебник / К. Друри; пер. с англ. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.- 1071 с.
2. Хорнгрен Ч.Т., Дж. Фостер Бухгалтерский учет: управленческий аспект. М., Финансы и статистика, 1995, 415 с.
3. Нидлз Б. и др. Принципы бухгалтерского учета: Пер. с англ. / Под ред. Я.В. Соколова. - М: Финансы и статистика, 1993. - 496 с.
4. Управлінський облік: підруч. для вузів / Л.В. Нападовська.- 2-ге вид., доопрац. та допов. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010.- 648 с. – ISBN 978-966-629-453-4.
5. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник / С.Ф. Голов.- К.: Лібра, 2003. – 704 с.
6. Карпова Т. П. Управленческий учет: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ, 2002. – 350 С.
7. Конспект лекцій з дисципліни “Управлінський облік ” для студентів 3 курсу денної і 4 курсу заочної форм навчання спеціальності 6.050100 (6.030509) «Облік і аудит» / Авт.: О.Є. Власова: Х. ХНАМГ, –2009. – 126 с.

Питання для самоконтролю знань:

1. Що таке управлінський облік?
2. Які основні переваги управлінського обліку над традиційним бухгалтерським обліком?
3. Що є предметом та методом управлінського обліку?
4. Які основні функції управлінського обліку?
5. Принципи управлінського обліку.
6. Відмінності між фінансовим та управлінським обліком.

7. Основні етапи становлення та розвитку управлінського обліку.
8. Чим характерний маржинальний етап розвитку управлінського обліку?
9. Чим характерний стратегічний етап розвитку управлінського обліку?
10. Основні підходи до побудови Плану рахунків фінансового та управлінського обліку.
11. Особливості інтегрованої моделі побудови Плану рахунків фінансового та управлінського обліку.
12. Особливості автономного підходу до побудови Плану рахунків фінансового та управлінського обліку.
13. Системи обліку витрат і доходів на рахунках управлінського та фінансового обліку.
14. Як організовано облік доходів та витрат у загальній системі обліку?
15. Як організовано облік доходів та витрат у інтегрованій системі обліку?
16. Як організовано облік доходів та витрат у переплетеній системі обліку?
17. Який підхід до побудови Плану рахунків доходів та витрат покладено в основу національного Плану рахунків?

Тема 2. Класифікація і поведінка витрат

Навчальні елементи, що повинні бути засвоєні:

Законодавчі та нормативні акти, що визначають склад витрат і доходів. Класифікація доходів і характеристика їх основних видів. Загальнооблікова та управлінська класифікація витрат за різними ознаками. Характеристика основних видів витрат. Характер реакування витрат при змінах обсягу діяльності підприємства. Поведінка змінних і постійних витрат при змінах обсягу діяльності підприємства. Оцінка витрат і побудова їх функції. Методи визначення функції витрат, їх сутність і порівняльна характеристика.

Рекомендовані джерела:

1. Друри К. Управленческий и производственный учет: учебник / К. Друри; пер. с англ. -М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.- 1071 с.
2. Хорнгрен Ч.Т., Дж. Фостер Бухгалтерский учет: управленческий аспект. М., Финансы и статистика, 1995, 415 с.
3. Управлінський облік: підруч. для вузів / Л.В. Нападовська.- 2-ге вид., доопрац. та допов. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010.- 648 с. – ISBN 978-966-629-453-4.
4. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник / С.Ф. Голов.- К.: Лібра, 2003. – 704 с.
5. Карпова Т. П. Управленческий учет: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ, 2002. – 350 С.
6. Конспект лекцій з дисципліни “Управлінський облік ” для студентів 3 курсу денної і 4 курсу заочної форм навчання спеціальності 6.050100 (6.030509) «Облік і аудит» / Авт.: О.Є. Власова: Х. ХНАМГ, –2009. – 126 с.

Питання для самоконтролю знань:

1. У чому полягає взаємозв'язок доходів і витрат підприємства?
2. Які основні методологічні засади класифікації доходів і витрат відповідно до вимог П(С)БО?
3. Які основні ознаки вітчизняної класифікації витрат?
4. Як класифікують витрати з метою розрахунку собівартості продукції та визначення розміру фінансового результату?
5. Як класифікуються витрати для прийняття управлінських рішень?
6. Як розраховується коефіцієнт реагування витрат?
7. Визначення пропорційних, дегресивних та регресивних витрат.
8. Які витрати вважаються накладними? Який їхній склад?
9. Що таке контрольовані та неконтрольовані витрати?
10. Які витрати вважаються вичерпними та невичерпними?
11. У чому полягає відмінність між дійсними та уявними витратами?
12. У чому полягає відмінність середніх і маржинальних (граничних) витрат?
13. У чому полягає відмінність змінних і постійних витрат?
14. Чим відрізняються релевантні витрати від нерелевантних?
15. За якою ознакою витрати поділяються на прямі та непрямі?
16. За якою ознакою поділяються витрати на дійсні та можливі?
17. Чим відрізняються витрати на продукцію від витрат періоду?
18. У чому полягає практичне значення поділу витрат на змінні та постійні?
19. Що треба розуміти під функцією витрат?
20. Які основні методи побудови функції витрат?
21. У чому полягає сутність методу аналізу бухгалтерських рахунків?
22. У чому полягає сутність методу вищої—нижчої точки?
23. У чому полягає сутність статистичного методу кореляції (візуальний метод) для групування витрат ?
24. Характеристика методу регресійного аналізу, його значення.
25. Суть та значення методу найменших квадратів.
26. Суть та значення спрощеного статистичного методу.
27. Класифікація доходу в системі управлінського обліку.

Змістовний модуль 2.

СИСТЕМИ ОБЛІКУ І КАЛЬКУЛЮВАННЯ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 3. Система обліку і калькулювання за повними витратами

Навчальні елементи, що повинні бути засвоєні:

Сутність і зміст обліку виробничих витрат. Об'єкти витрат і об'єкти калькулювання. Класифікація методів обліку витрат і калькулювання. Характеристика і сфера застосування простого, позамовного, попередільного та нормативного методів обліку і калькулювання. Організація зведеного обліку витрат за різних методів обліку. Методика і техніка калькуляційних розрахунків. Історія розвитку методів обліку витрат і калькулювання повної собівартості продукції в країнах з ринковою економікою. Характеристика і сфера застосування методу однорідних секцій, стандарт-косту та методу нормативного розподілу постійних витрат. Порівняльна оцінка вітчизняних і зарубіжних методів обліку повної собівартості продукції. Перехід від методів обліку, які ґрунтуються на об'ємних показниках діяльності, до методів обліку витрат на основі видів діяльності (поопераційний облік).

Рекомендовані джерела:

1. Друри К. *Управленческий и производственный учет: учебник* / К. Друри; пер. с англ. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.- 1071 с.
2. Хорнгрен Ч.Т., Дж. Фостер *Бухгалтерский учет: управленческий аспект*. М., Финансы и статистика, 1995, 415 с.
3. *Управлінський облік: підруч. для вузів* / Л.В. Нападовська.- 2-ге вид., доопрац. та допов. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010.- 648 с. – ISBN 978-966-629-453-4.
4. Голов С.Ф. *Управлінський облік: підручник* / С.Ф. Голов.- К.: Лібра, 2003. – 704 с.
5. Карпова Т. П. *Управленческий учет: Учебник для вузов.* – М.: ЮНИТИ, 2002. – 350 С.
6. Энтони Р., Рис Дж. *Учет: ситуации и примеры* / Пер. с англ., предисл. А.М. Петрачкова.- М.: Финансы и статистика, 1993.- 557 с.
7. Конспект лекцій з дисципліни “Управлінський облік ” для студентів 3 курсу денної і 4 курсу заочної форм навчання спеціальності 6.050100 (6.030509) «Облік і аудит» / Авт.: О.Є. Власова: Х. ХНАМГ, –2009. – 126 с.

Питання для самоконтролю знань:

1. Сутність собівартості та завдання калькулювання собівартості.
2. Характеристика та склад виробничої собівартості.
3. Основні елементи калькулювання собівартості продукції.
4. Об'єкти обліку затрат.
5. Об'єкти калькулювання.
6. Калькуляційна одиниця – кількісний вимірник об'єкта калькулювання.
7. Собівартість реалізованої продукції, їх склад та значення.

8. У чому полягає сутність позамовного методу обліку витрат і яка сфера його застосування?

9. У чому полягає сутність попередільного методу обліку витрат і яка сфера його застосування?

10. У чому полягає сутність простого (однопредільного) методу обліку витрат і яка сфера його застосування?

11. Яким чином розподіляються витрати звітного періоду між товарним випуском і залишками незавершеного виробництва?

13. Як здійснюється оцінка залишків незавершеного виробництва на кінець місяця?

14. Чим відрізняється виробнича собівартість випущеної (товарної) продукції від виробничої собівартості реалізованої продукції?

15. За якою ознакою відрізняються розподілені постійні загальновиробничі витрати від нерозподілених?

16. Принципи розподілу непрямих витрат.

17. Мета та основні завдання розподілу непрямих витрат.

18. Класифікація методів обліку затрат і калькулювання собівартості.

19. Калькулювання собівартості продукції способом розрахунку за прямою ознакою.

20. Калькулювання собівартості продукції способом додавання затрат.

21. Калькулювання собівартості продукції способом виключення затрат.

22. Коефіцієнтний спосіб калькулювання собівартості продукції.

Тема 4. Система обліку і калькулювання за змінними витратами

Навчальні елементи, що повинні бути засвоєні:

Проблеми сучасного управлінського обліку. Необхідність і можливість переходу від обліку і калькулювання повної собівартості продукції до обліку і калькулювання неповної собівартості. Характеристика і сфера застосування простого директ-костінгу. Особливості розвинутого директ-костінгу, його переваги і можливості. Зародження і розвиток стратегічного обліку.

Рекомендовані джерела:

1. Друри К. Управленческий и производственный учет: учебник / К. Друри; пер. с англ. -М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.- 1071 с.

2. Хорнгрен Ч.Т., Дж. Фостер Бухгалтерский учет: управленческий аспект. М., Финансы и статистика, 1995, 415 с.

3. Управлінський облік: підруч. для вузів / Л.В. Нападовська.- 2-ге вид., доопрац. та допов. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010.- 648 с. – ISBN 978-966-629-453-4.

4. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник / С.Ф. Голов.- К.: Лібра, 2003. – 704 с.

5. Карпова Т. П. Управленческий учет: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ, 2002. – 350 С.

6. Энтони Р., Рис Дж. Учет: ситуации и примеры / Пер. с англ., предисл. А.М. Петрачкова.- М.: Финансы и статистика, 1993.- 557 с.

7. Каверина О.Д. Управленческий учет: системы, методы, процедуры. - М.: Финансы и статистика, 2003. - 352 с.

8. Николаева С.А. Особенности учета затрат в условиях рынка: система «директ-костинг». - М.: Финансы и статистика, 1993. - 125 с.

9. Конспект лекцій з дисципліни “Управлінський облік ” для студентів 3 курсу денної і 4 курсу заочної форм навчання спеціальності 6.050100 (6.030509) «Облік і аудит» / Авт.: О.Є. Власова: Х. ХНАМГ, –2009. – 126 с.

Питання для самоконтролю знань:

1. Характерні особливості системи обліку за неповною собівартістю.
2. Охарактеризуйте систему обліку і калькулювання собівартості за неповними затратами.
3. У чому суть та значення неповної собівартості ?
4. Розкрийте порядок формування собівартості за методом «директ-костинг».
5. У чому особливості системи «директ-костинг» ?
6. Які переваги системи «директ-костинг»?
7. У чому суть та значення маржинального доходу?
8. Яке значення коефіцієнта змінних затрат?
9. У чому суть та значення коефіцієнта маржинальних надходжень?
10. Яке значення показника «напівмаржа» («маржа постійна»)?
11. У чому суть та значення показника «запас фінансової міцності» («маржа безпеки») ?
12. Дайте характеристику простого «директ-костингу».
13. Охарактеризуйте розвинутий «директ-костинг».
14. Назвіть основні етапи розрахунку фінансового результату за методом простого «директ-костингу».
15. Який порядок розрахунку сум покриття та результату діяльності в умовах виробництва кількох видів продукції на основі використання простого «директ-костингу» ?
16. Дайте характеристику та назвіть особливості розрахунку фінансового результату за американською та французькою методиками.
17. Яке значення специфічних і загальних постійних затрат, їх використання у системі розвинутого «директ-костингу»?
18. Розкрийте двоступеневий розрахунок (маржинального доходу) сум покриття.
19. Як Ви розумієте таку перевагу методу «директ-костингу»: «оптимізація цін на різні види продукції, що сприяє підвищенню продуктивності різних сегментів бізнесу»?
20. Як Ви розумієте таку перевагу методу «директ-костингу»: «звільнення прибутку від впливу змін запасів».

Тема 5. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку

Навчальні елементи, що повинні бути засвоєні:

Прийняття рішень і планування діяльності на основі аналізу взаємозв'язку «витрати — обсяг — прибуток». Методи аналізу «витрати — обсяг — прибуток». Визначення точки беззбитковості; розрахунок обсягу діяльності, необхідного для бажаного прибутку; визначення (планування) прибутку за певного обсягу діяльності. Графічні методи аналізу. Припущення аналізу «витрати — обсяг — прибуток».

Рекомендовані джерела:

1. Друри К. Управленческий и производственный учет: учебник / К. Друри; пер. с англ. -М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.- 1071 с.
2. Управлінський облік: підруч. для вузів / Л.В. Нападовська.- 2-ге вид., доопрац. та допов. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010.- 648 с. – ISBN 978-966-629-453-4.
4. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник / С.Ф. Голов.- К.: Лібра, 2003. – 704 с.
5. Скоун Т. Управленческий учет: Пер. с англ. /Под ред. Н.Д. Эриаш-вили. - М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. - 170 с.
6. Райан Боб. Стратегический учет для руководителя / Пер. с англ. -М: Аудит, ЮНИТИ, 1998. - 616 с.
7. Энтони Р., Рис Дж. Учет: ситуации, примеры. М., 1993.
8. Конспект лекцій з дисципліни “Управлінський облік ” для студентів 3 курсу денної і 4 курсу заочної форм навчання спеціальності 6.050100 (6.030509) «Облік і аудит» / Авт.: О.Є. Власова: Х. ХНАМГ, –2009. – 126 с.

Питання для самоконтролю знань:

1. Пояснити значення CVR-аналізу для прийняття рішень.
2. Як визначається обсяг реалізації у кількісному та вартісному виразі?
3. Дати визначення терміна «точка беззбитковості».
4. Пояснити, чому маржинальний доход на одиницю стає прибутком на одиницю за точкою беззбитковості.
5. Дайте характеристику коефіцієнта змінних витрат та коефіцієнта маржинального доходу. Поясніть як пов'язані ці два коефіцієнти між собою.
6. Дайте визначення терміна «структура продажу» та поясніть його на конкретному прикладі.
7. Поясніть, як CVR-аналіз може бути застосований в умовах багато продуктового виробництва.
8. Поясніть, як зміна у структурі продажу може вплинути на точку беззбитковості підприємства.
9. Дайте визначення терміна «запас міцності». Як його можна застосувати для оцінки операційного ризику?
10. Дайте визначення терміна «операційний важіль». Яким чином збільшення операційного важеля впливає на ризик ?

Змістовий модуль 3.

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В РАМКАХ СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Тема 6. Система обліку і калькулювання за нормативними витратами

Навчальні елементи, що повинні бути засвоєні:

Історія розвитку і впровадження нормативного методу обліку витрат і калькулювання. Порівняльна оцінка елементів методу стандарт-кост і нормативного методу. Організація нормативного господарства підприємства і складання нормативних калькуляцій. Облік зміни норм. Методика і техніка обліку відхилень від норм. Аналіз відхилень від норм і управління за ними.

Рекомендовані джерела:

1. Друри К. Управленческий и производственный учет: учебник / К. Друри; пер. с англ. -М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.- 1071 с.
2. Управлінський облік: підруч. для вузів / Л.В. Нападовська.- 2-ге вид., доопрац. та допов. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010.- 648 с. – ISBN 978-966-629-453-4.
4. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник / С.Ф. Голов.- К.: Лібра, 2003. – 704 с.
5. Друри К. Учет затрат методом стандарт-кост. Пер. с англ. / Под ред. Н.Д. Эриашвили. - М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. - 224 с.
6. Конспект лекцій з дисципліни “Управлінський облік ” для студентів 3 курсу денної і 4 курсу заочної форм навчання спеціальності 6.050100 (6.030509) «Облік і аудит» / Авт.: О.Є. Власова: Х. ХНАМГ, –2009. – 126 с.

Питання для самоконтролю знань:

1. У чому полягає мета обліку та калькулювання за нормативними витратами ?
2. У чому полягає облік нормативних витрат?
3. Що ви розумієте під нормативними витратами ? Для чого їх використовують? Дайте характеристику нормативних витрат.
4. Дайте характеристику нормативного методу обліку як ефективного інструменту планування, контролю та аналізу.
5. Які відхилення від норм вам відомі ?
6. Які ознаки класифікації відхилень ?
7. Як визначають відхилення від нормативних матеріальних витрат ? Якими є причини таких відхилень? Наведіть приклади.
8. Як визначити відхилення від нормативних витрат на оплату праці ? Наведіть приклади
9. Як здійснюють аналіз відхилень постійних та змінних накладних витрат від встановленого стандарту ? Наведіть приклади.
10. Яка сфера застосування нормативної калькуляції ?

11. У чому полягає суть системи «стандарт-кост» ?
12. Охарактеризуйте переваги системи «стандарт-кост» порівняно з нормативним методом обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.
13. Як ви вважаєте, якого загального підходу потрібно дотримуватись, приймаючи рішення про те, чи витратити кошти на дослідження конкретного відхилення ?
14. Чим відрізняються поняття «сприятливі відхилення» і «несприятливі відхилення».
15. Назвіть причини появи позитивного відхилення за ціною матеріалів.
16. Чи згодні ви з твердженням, що «встановлення контрольних показників на основі результатів діяльності інших компаній дозволить виявити виробника з найменшими витратами і в наступному році закласти їх в бюджет»?

Тема 7. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень

Навчальні елементи, що повинні бути засвоєні:

Релевантний підхід до управління. Поняття про релевантність облікової інформації та її вплив на прийняття рішень. Пошук альтернативних варіантів дій і вибір найбільш оптимального з них. Використання аналізу «витрати — обсяг — прибуток» у процесі прийняття рішень. Аналіз типових варіантів альтернативних рішень: виробляти або купувати, прийняття або відмова від спеціального замовлення, припинення діяльності неприбуткового сегмента тощо.

Рекомендовані джерела:

1. Друри К. Управленческий и производственный учет: учебник / К. Друри; пер. с англ. -М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.- 1071 с.
2. Хорнгрен Ч.Т., Дж. Фостер Бухгалтерский учет: управленческий аспект. М., Финансы и статистика, 1995, 415 с.
3. Управлінський облік: підруч. для вузів / Л.В. Нападовська.- 2-ге вид., доопрац. та допов. – К.: Київ. нац. торг.-екоп. ун-т, 2010.- 648 с. – ISBN 978-966-629-453-4.
4. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник / С.Ф. Голов.- К.: Лібра, 2003. – 704 с.
5. Карпова Т. П. Управленческий учет: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ, 2002. – 350 С.
6. Энтони Р., Рис Дж. Учет: ситуации и примеры / Пер. с англ., предисл. А.М. Петрачкова.- М.: Финансы и статистика, 1993.- 557 с.
7. Конспект лекцій з дисципліни “Управлінський облік ” для студентів 3 курсу денної і 4 курсу заочної форм навчання спеціальності 6.050100 (6.030509) «Облік і аудит» / Авт.: О.Є. Власова: Х. ХНАМГ, –2009. – 126 с.

Питання для самоконтролю знань:

1. Які загальні підходи існують щодо прийняття рішень в умовах невизначеності ?
2. Дайте характеристику прийомів щодо визначення оптимального розміру запасів.
3. Від чого залежить момент наступного замовлення запасів ?
4. Яке значення системи JIT ?
5. Яким чином здійснюється класифікація витрат відносно до обсягу поставок ?
6. На які види здійснюється класифікація затрат за компонентами ?
7. Яким чином класифікують затрати за ступенем впливу - регулювання загальної суми затрат ?
8. Наведіть перелік внутрішніх якісних факторів, що впливають на прийняття рішення «виробляти чи купувати».
9. Наведіть перелік зовнішніх якісних факторів, що впливають на прийняття рішення «виробляти чи купувати».
10. Яка мета оптимізації розміру партії запасів ?
11. У чому суть витратного підходу до ціноутворення ?
12. У чому суть ринкового (ціннісного) підходу до ціноутворення ?
13. Яка мета надання знижок ?
14. У чому суть методу дисконтування грошових надходжень ?

Змістовий модуль 4.

БЮДЖЕТУВАННЯ І КОНТРОЛЬ ВИТРАТ

Тема 8. Бюджетування і контроль

Навчальні елементи, що повинні бути засвоєні:

Бюджет як інструмент системи управлінського контролю, його сутність і функції. Види і форми бюджетів. Загальна характеристика операційного і фінансового бюджетів. Порядок складання і призначення бюджету продажів, бюджету виробництва, бюджету придбання і використання матеріалів, бюджету трудових витрат, бюджету загальноновиробничих витрат, бюджету адміністративних витрат і витрат на збут. Методика і техніка контролю за виконанням бюджетів. Призначення і порядок складання гнучких бюджетів. Аналіз відхилень з використанням гнучкого бюджету.

Рекомендовані джерела:

1. Друри К. Управленческий и производственный учет: учебник / К. Друри; пер. с англ. -М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.- 1071 с.
2. Хорнгрен Ч.Т., Дж. Фостер Бухгалтерский учет: управленческий аспект. М., Финансы и статистика, 1995, 415 с.
3. Управлінський облік: підруч. для вузів / Л.В. Нападовська.- 2-ге вид., доопрац. та допов. – К.: Київ. нац. торг.-екоп. ун-т, 2010.- 648 с. – ISBN 978-966-629-453-4.
4. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник / С.Ф. Голов.- К.: Лібра, 2003. – 704 с.
5. Апчерч А. Управленческий учет: принципы и практика: Пер. с англ. / Под ред. Я.В. Соколова, И.А. Смирновой. - М. Финансы и статистика, 2002. - 952 с.
6. Фридман П. Контроль затрат и финансовых результатов при анализе качества продукции. - М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997.
7. Конспект лекцій з дисципліни “Управлінський облік ” для студентів 3 курсу денної і 4 курсу заочної форм навчання спеціальності 6.050100 (6.030509) «Облік і аудит» / Авт.: О.Є. Власова: Х. ХНАМГ, –2009. – 126 с.

Питання для самоконтролю знань:

1. Дайте визначення бюджету.
2. Що таке бюджетування? Назвіть основні етапи процесу бюджетування.
3. Назвіть основні функції бюджетів та поясніть їх сутність.
4. Які існують види бюджетів?
5. Що таке бюджетний період? Який проміжок часу він може охоплювати?
6. Який бюджет називається зведеним?
7. Які бюджети входять до складу зведеного бюджету?
8. Поясніть призначення бюджету грошових коштів.
9. В якій послідовності відбувається формування зведеного бюджету?
10. Дайте визначення гнучкого бюджету та поясніть його сутність.
11. За якими напрямками можна визначити відхилення фактичного результату діяльності від запланованого?

Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності

Навчальні елементи, що повинні бути засвоєні:

Поняття і класифікація центрів відповідальності. Принципи обліку, звітності та оцінки діяльності центрів відповідальності. Облік і оцінка діяльності центрів витрат. Облік і оцінка діяльності центрів прибутку. Облік і оцінка діяльності центру інвестицій. Поняття про трансфертні ціни та їх застосування. Функції та методи визначення трансфертних цін. Особливості обліку і звітності по сегментах бізнесу.

Рекомендовані джерела:

1. Друри К. Управленческий и производственный учет: учебник / К. Друри; пер. с англ. -М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.- 1071 с.
2. Хорнгрен Ч.Т., Дж. Фостер Бухгалтерский учет: управленческий аспект. М., Финансы и статистика, 1995, 415 с.
3. Управлінський облік: підруч. для вузів / Л.В. Нападовська.- 2-ге вид., доопрац. та допов. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010.- 648 с. – ISBN 978-966-629-453-4.
4. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник / С.Ф. Голов.- К.: Лібра, 2003. – 704 с.
5. Апчерч А. Управленческий учет: принципы и практика: Пер. с англ. / Под ред. Я.В. Соколова, И.А. Смирновой. - М. Финансы и статистика, 2002. - 952 с.
6. Конспект лекцій з дисципліни “Управлінський облік ” для студентів 3 курсу денної і 4 курсу заочної форм навчання спеціальності 6.050100 (6.030509) «Облік і аудит» / Авт.: О.Є. Власова: Х. ХНАМГ, –2009. – 126 с.

Питання для самоконтролю знань:

1. Дайте визначення центру відповідальності та його типів.
2. Як і для чого складається кошторис центру витрат?
3. Як складається звіт центру витрат?
4. У чому полягають особливості складання звіту центру прибутку?
5. Особливості оцінки діяльності центру інвестицій. Основні показники оцінки.
6. Дайте визначення сегмента бізнесу, охарактеризуйте класифікацію сегментів і формування їх звітності.
7. Для чого обчислюються трансфертні ціни?
8. Дайте коротку характеристику методів розрахунку трансфертних цін.
10. Що розуміють під «делегуванням повноважень»?
11. У чому сутність контрибуційного підходу до оцінки центру відповідальності?
12. Сутність управління за відхиленнями.

ІІІ. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Студенти заочної форми навчання виконують контрольну роботу у відповідності до наведених нижче Методичних вказівок. Контрольна робота, яку виконують студенти заочної форми навчання, передбачає письмове тестування, реферування за обраною тематикою та рішення низки задач за різними темами курсу.

Загальний обсяг часу, що відведений на виконання контрольної роботи, складає 30 годин, у тому числі 9 годин – на реферативне викладення матеріалу за обраною тематикою; 3 години – на тестування; 18 годин – на розв’язання запропонованих завдань.

За кожним студентом закріплюються два номери контрольних питань та комплект завдань (три останні цифри) згідно з двома останніми цифрами номера залікової книжки. Перші цифри означають номери контрольних питань, третя – п’ята – номери варіантів завдань.

Наприклад, 1, 51, 1, 38, 34, 20 означає: контрольні питання № 1 і № 51; номери завдань № 1, 38, 34; варіант тестових завдань - 20

Таблиця 3. - Номери питань і варіанти завдання для виконання контрольної роботи

Дві останні цифри залікової книжки	Номера питань та варіанта завдання	Дві останні цифри залікової книжки	Номера питань та варіанта завдання
01 або 51	1, 51, 1, 38, 34, 20	26 або 76	26, 100, 13, 1, 24, 19
02 52	2, 52, 2, 37, 33, 18	27 77	27, 99, 11, 2, 21, 17
03 53	3, 53, 3, 36, 32, 16	28 78	28, 98, 8, 23, 20, 15
04 54	4, 54, 4, 35, 31, 14	29 79	29, 97, 7, 14, 19, 13
05 55	5, 55, 5, 34, 28, 12	30 80	30, 96, 4, 15, 20, 11
06 56	6, 56, 6, 33, 21, 10	31 81	31, 95, 1, 16, 21, 9
07 57	7, 57, 7, 32, 22, 8	32 82	32, 94, 38, 16, 23, 7
08 58	8, 58, 8, 31, 27, 6	33 83	33, 93, 37, 7, 24, 5
09 59	9, 59, 9, 30, 29, 4	34 84	34, 92, 36, 17, 25, 3
10 60	10, 60, 10, 29, 24, 2	35 85	35, 91, 35, 5, 27, 1
11 61	11, 61, 11, 28, 20, 10	36 86	36, 90, 34, 6, 28, 9
12 62	12, 62, 12, 27, 23, 8	37 87	37, 89, 33, 13, 29, 7
13 63	13, 63, 12, 26, 38, 5	38 88	38, 88, 32, 14, 30, 4
14 64	14, 64, 14, 25, 37, 3	39 89	39, 87, 31, 9, 33, 2
15 65	15, 65, 15, 24, 36, 1	40 90	40, 86, 30, 15, 34, 20
16 66	16, 66, 16, 3, 34, 19	41 91	41, 85, 29, 10, 36, 18
17 67	17, 67, 17, 5, 35, 17	42 92	42, 84, 28, 18, 37, 16
18 68	18, 68, 18, 4, 30, 15	43 93	43, 83, 27, 9, 38, 14
19 69	19, 69, 25, 6, 31, 13	44 94	44, 82, 29, 8, 27, 12
20 70	20, 70, 24, 19, 32, 11	45 95	45, 81, 6, 33, 34, 10
21 71	21, 71, 23, 12, 33, 9	46 96	46, 80, 5, 34, 36, 8
22 72	22, 72, 22, 7, 27, 7	47 97	47, 79, 4, 34, 38, 6
23 73	23, 73, 21, 8, 28, 5	48 98	48, 78, 3, 36, 25, 4
24 74	24, 74, 20, 13, 26, 3	49 99	49, 77, 2, 14, 26, 2
25 75	25, 75, 19, 9, 25, 1	50 100	50, 76, 1, 38, 27, 20

1. ПЕРЕЛІК РЕФЕРАТИВНИХ ПИТАНЬ

1. Роль аналізу “витрати — обсяг — прибуток ” у прийнятті управлінських рішень.
2. Роль бюджетного планування в управлінні підприємством.
3. Охарактеризуйте основні умови беззбитковості виробництва та продажу продукції. Визначить основні шляхи підвищення прибутковості підприємства.
4. Використання обліку затрат в прийнятті короткострокових управлінських рішень.
5. Використання обліку затрат в прийнятті довгострокових управлінських рішень.
6. Види цін і роль ціноутворення у прийнятті управлінських рішень.
7. Охарактеризуйте особливості організації управлінського обліку в різних сферах діяльності.
8. Охарактеризуйте особливості управлінського обліку операційної діяльності підприємств.
9. Охарактеризуйте особливості управлінського обліку інвестиційної діяльності.
10. Охарактеризуйте особливості управлінського обліку фінансової діяльності.
11. Формування інформації для прийняття управлінських рішень на етапі постачання.
12. Формування інформації для прийняття управлінських рішень на етапі виробництва.
13. Формування інформації для прийняття управлінських рішень на етапі реалізації продукції (послуг).
14. Міжнародна практика виокремлення управлінського обліку із загальної системи бухгалтерського обліку.
15. Функції бухгалтерів-аналітиків в управлінні підприємством.
16. Роль планування як однієї із функцій управління.
17. Роль управлінського обліку в постачальницькій діяльності.
18. Контролінг як інструмент управління підприємством.
19. Організаційно-методичні основи створення системи управлінського обліку на підприємстві.
20. Охарактеризуйте особливості застосування функціонального обліку витрат і результатів діяльності (метод ABC).
21. Визначить загальні правила застосування управління за цільовими витратами в системі таргет-костінг.
22. Використання даних фінансового обліку для управління підприємством.
23. Ціноутворення на основі інформації про собівартість продукції.
24. Визначить відмінності між поняттями «довгострокова нижня межа ціни», «короткострокова нижня межа ціни», «трансферна ціна».
25. Сформулюйте методику правильного встановлення ціни на продукцію, товар, послугу, роботу та визначить її вплив на фінансовий результат.

26. Методика та техніка визначення центрів витрат і центрів відповідальності.
27. Сутність і принципи виділення центрів відповідальності. Класифікація центрів відповідальності за різними ознаками.
28. Діючи методики оцінка діяльності центрів відповідальності.
29. Управлінська звітність: види, форми, принципи формування.
30. Методика і техніка узагальнення даних управлінського обліку та складання даних внутрішньої звітності.
31. Взаємозв'язок між фінансовою звітністю та внутрішньою звітністю підприємства.
32. Порівняльна характеристика зовнішньої та внутрішньої звітності.
33. Використання трансфертного управління діяльністю підприємства.
34. Процес формування управлінських рішень. Групування релевантної інформації в управлінському обліку виходячи із видів рішень.
35. Дайте визначення терміна «структура продажу» та поясніть його на конкретному прикладі.
36. Поясніть, як CVP-аналіз може бути застосований в умовах багато-продуктового виробництва.
37. Які загальні підходи існують щодо прийняття рішень в умовах невизначеності?
38. Дайте характеристику прийомів щодо визначення оптимального розміру запасів.
39. Наведіть перелік внутрішніх якісних факторів, що впливають на прийняття рішення «виробляти чи купувати?».
40. Наведіть перелік зовнішніх якісних факторів, що впливають на прийняття рішення «виробляти чи купувати?».
41. Яка мета оптимізації розміру партії запасів? Сформулюйте алгоритм визначення оптимальної партії поставок.
42. Бюджетування: проблеми впровадження.
43. Значення бюджетування та контролю. Мета бюджетування та основні етапи організації бюджетного процесу.
44. Завдання бюджетування. Процедури бюджетування. Класифікація бюджетів за різними ознаками.
45. Порівняльна характеристика статичних та гнучких бюджетів.
46. Основний (генеральний) бюджет, його характеристика та значення. Сутність система поточного бюджетування.
47. Статичний бюджет, визначення та призначення. Загальна методика складання.
48. Гнучкий бюджет, визначення та призначення. Загальна методика складання.
49. Стратегічний облік у структурі управління підприємством.
50. Історія розвитку управлінського обліку.
51. Розвиток управлінського обліку в Україні.
52. Принципи побудови фінансового та управлінського обліку.

53. Взаємодія управлінського та фінансового обліку в єдиній обліковій системі підприємства.
54. Які основні етапи розвитку управлінського обліку в Україні та у світі?
55. Охарактеризуйте елементи, з яких складається управлінський облік.
56. Охарактеризуйте вплив яких чинників треба враховувати при побудові системи управлінського обліку на підприємстві.
57. Охарактеризуйте вплив на організацію управлінського обліку організаційних особливостей побудови системи управління підприємством?
58. Яка роль бухгалтера-аналітика в плануванні діяльності підприємства?
59. За якими принципами організується управлінський облік?
60. Охарактеризуйте існуючі сучасні концепції управлінського обліку? У чому полягає їх сутність?
61. Охарактеризуйте функції, що виконують професійні організації управлінських бухгалтерів? Наведіть приклади.
62. Характеристика та особливості інтегрованої системи обліку.
63. Характеристика та особливості автономної системи обліку.
64. Характеристика основних підходів до побудови Плану рахунків фінансового та управлінського обліку.
65. Системи обліку витрат і доходів на бухгалтерських рахунках управлінського та фінансового видів обліку.
66. Принципи організації обліку доходів та витрат у загальній системі обліку?
67. Принципи організації обліку доходів та витрат у інтегрованій системі обліку.
68. Принципи організації обліку доходів та витрат у переплетеній системі обліку.
69. Охарактеризуйте підхід до побудови Плану рахунків доходів та витрат, який покладено в основу національного Плану рахунків.
70. Визначити переваги і недоліки інтегрованої системи побудови плану рахунків фінансового і управлінського обліку.
71. Визначити переваги і недоліки автономної організації плану рахунків управлінського обліку.
72. Охарактеризуйте існуючі методи визначення функції витрат.
73. Охарактеризуйте фактори, що впливають на поведінку витрат, крім обсягу виробництва.
74. Опишіть методи, які використовують для визначення функції витрат.
75. Які показники характеризують надійність функції витрат? Як їх визначити?
76. Сучасні стратегії управління затратами та доходами.
77. Тлумачення понять «витрати» та «затрати» у різних системах обліку та економічній теорії України та світу.
78. Сучасні стратегії управління затратами та доходами.
79. Класифікація доходів та її значення у системі управлінського обліку.

80. В чому полягає сутність категорій „інформація" та „дані"? Охарактеризуйте їх взаємозв'язок в процесі прийняття управлінських рішень та управлінському обліку.

81. Що означає вираз «гнучкі системи інформаційного забезпечення ефективного управління»?

82. Охарактеризуйте функції, що реалізуються в системі управлінського обліку.

83. У чому полягає суть собівартості продукції?

84. Які три основні варіанти побудови калькуляції виділяють в економічній теорії?

85. Які види калькуляцій собівартості можна виділити в сучасній економічній теорії?

86. У чому полягає сутність позамовного методу обліку витрат і яка сфера його застосування?

87. Охарактеризуйте сутність, переваги та недоліки попередільного методу обліку витрат?

88. Надайте порівняльну характеристику позаказного та попроцесного методів калькулювання продукції.

89. У чому полягає сутність простого (однопредільного) методу обліку витрат і яка сфера його застосування?

90. Чим відрізняється безнапівфабрикатний варіант попередільного методу від напівфабрикатного?

91. У чому полягає практичне застосування системі директ-костінг?

92. Які основні фінансові показники формуються в системі директ-костінг?

93. У чому полягають переваги розвинутого директ-костингу?

94. Які основні переваги та недоліки методу директ-костинг?

95. Що таке стратегічний облік та які його передумови?

96. Охарактеризуйте особливості системи обліку та калькулювання собівартості продукції за повними затратами.

97. Охарактеризуйте особливості визначення фінансового результату в системах обліку та калькулювання собівартості продукції за повними та неповними затратами.

98. Принципи розподілу непрямих затрат.

99. Мета та основні завдання розподілу непрямих затрат.

100. Характеристика простого одноступінчастого методу розподілу непрямих затрат.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Завдання 1

Підготуйте коротку письмову доповідь з аргументацією Вашої позиції щодо нижченаведених позицій:

- управлінський облік здійснюється в основному управлінським персоналом, а не бухгалтером;
- головним в терміні «управлінський облік» є слово «управління»;
- системи управлінського обліку впроваджують на основі чинного законодавства;
- системи управлінського обліку основну увагу приділяють передбаченням на перспективу і нехтують історичною інформацією;
- управлінський облік допомагає підвищити якість управління;
- системи управлінського обліку здатні зробити слабких з професійної точки зору менеджерів сильними;
- управлінський облік є корисним засобом при виконанні менеджерами їх роботи;
- в управлінському обліку не використовується інформація фінансового обліку;
- управлінський облік одночасно є областю дослідження і професією;
- управлінський облік краще за все спрацьовує, коли в системі є зворотній зв'язок.

Завдання 2

Підготуйте коротку письмову доповідь Вашого розуміння наступної ситуації та відповідь на запропоновані питання.

«Після закінчення навчального закладу Ви прийшли на роботу на фірму та сподіваєтесь запропонувати його керівництву створити відділ управлінського обліку».

Яку роботу, на Ваш погляд, повинен виконувати цей відділ?

Які аргументи в обґрунтування цієї пропозиції Ви наведете?

Завдання 3

Виділити, виходячи із запропонованої організаційної структури підприємства, окремі центри виникнення витрат та центри відповідальності, дати їм характеристику. Результати аналізу окремих центрів відповідальності оформити у вигляді таблиці, форма якої наведена нижче.

Табл. 4.- Характеристика центрів відповідальності
(заповнюється для всіх центрів)

Назва центру	Сфера відповідальності	Кому підпорядкований	Вид центру відповідальності	За що звітує	
				витрати	результати
Водонапірна башта	Забезпечення водою	Головному технологу	Центр витрат	На очищення води, її перекачування	Якість води і об'єми наданих послуг

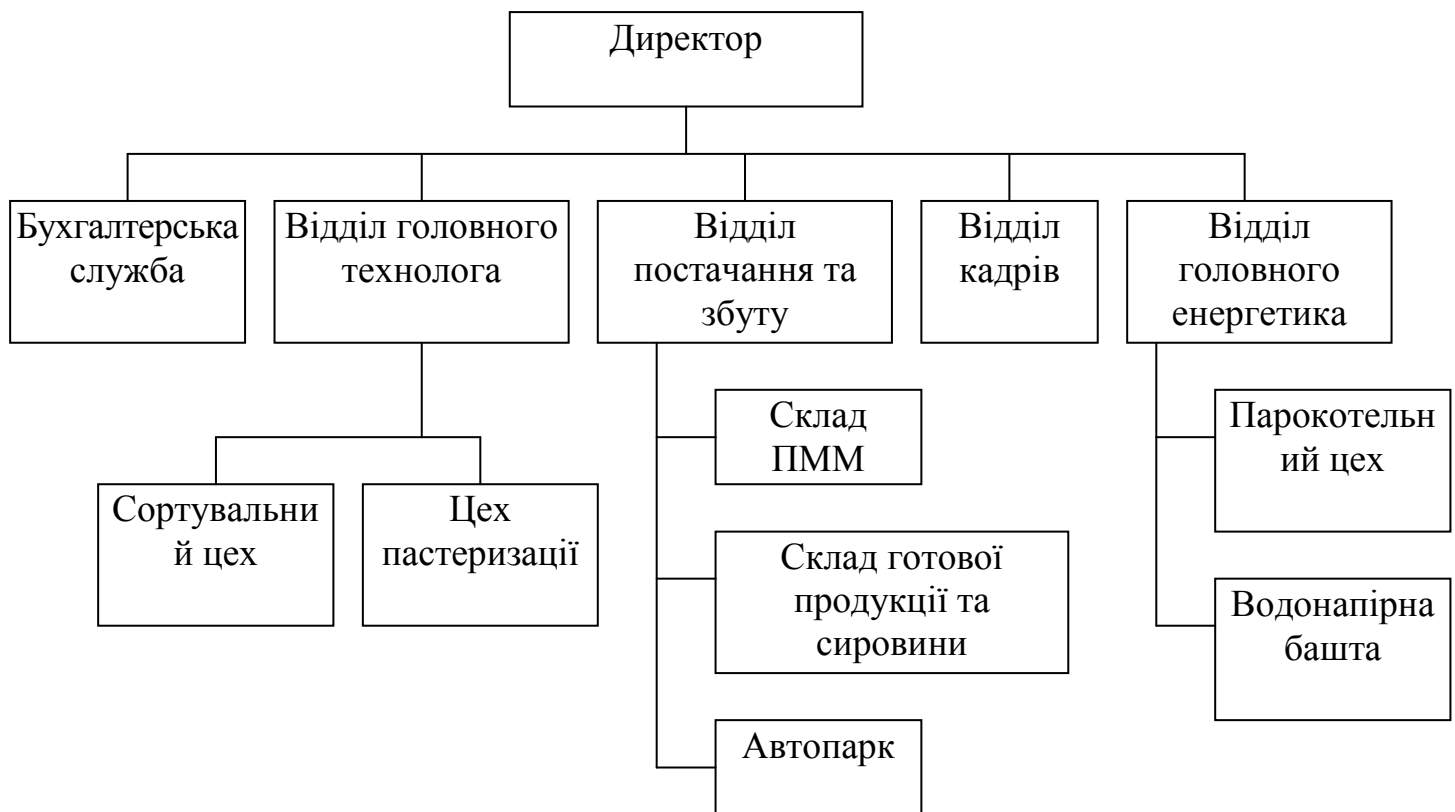

Рис. 1. Організаційна структура підприємства

Завдання 4

Необхідно оцінити ситуацію, що склалася на СП "Тонус" та запропонувати такий розподіл обов'язків в бухгалтерії, який задовольнив би потреби внутрішнього управління.

СП "Тонус" займається ремонтом, технічним обслуговуванням і продажем тренажерів та іншої продукції фірми "Кетлер". В бухгалтерії обов'язки розподілені наступним чином: головний бухгалтер - ведення Головної книги та складання фінансової звітності, бухгалтер-касир - ведення касово-банківських операцій та розрахунків з підзвітними особами, бухгалтер з обліку реалізації, бухгалтер з обліку праці та заробітної плати, бухгалтер з обліку матеріальних цінностей та основних засобів, бухгалтер з податкового обліку. Облік ведеться в програмі "1С:Бухгалтерія 7.7".

Підприємство має власний магазин з трьома продавцями та одним товарознавцем, ремонтну майстерню, постійне обслуговування 10 тренажерних залів та фітнес-клубів міста і області здійснюють 6 ремонтних працівників. Крім того на фірмі працює 20 позаштатних рекламних та торгових агентів, які підпорядковуються директору.

Завдання 5

Визначити класифікаційні ознаки нижченаведених витрат за видами діяльності та статтями витрат умовного підприємства. Рішення оформити у таблиці 2.

Статті витрат підприємства:

1. Амортизація приміщення відділу постачання.
2. Вартість придбаних напівфабрикатів, використаних при виготовленні поліграфічної продукції.
3. Зарплата працівників складу готової продукції.
4. Зарплата працівників відділу постачання.
5. Витрати на основні поліграфічні матеріали.
6. Витрати на оплату праці робітників палітурно-брошурувального цеху.
7. Орендна плата за друкарський верстат, який виготовляє певний вид продукції.
8. Витрати на опалення друкарського цеху.
9. Амортизація ЕОМ, які використовуються в друкарському цеху.
10. Витрати на запчастини, використовувані обслуговуючим відділом при ремонті машин друкарського цеху.
11. Витрати на обслуговування виробничого процесу (друкарський цех).
12. Витрати на утримання основних засобів загальновиробничого призначення.
13. Витрати на транспортування готової продукції.
14. Витрати на пальне, використане при доставці продукції.
15. Витрати на пальне, використане при доставці основних матеріалів.
16. Витрати на освітлення і охорону складу матеріалів.
17. Витрати на ремонт виробничих будинків.
18. Витрати на страхування сировини й матеріалів.
19. Витрати на сертифікацію паперу і картону.
20. Витрати на дослідження і розробку нових видів продукції.
21. Амортизація нематеріальних активів відділу комп'ютерної розробки.
22. Зарплата працівників відділу комп'ютерного набору.
23. Витрати на опалення приміщення адміністрації заводу.

Необхідно визначити класифікаційні ознаки статей витрат за видами діяльності. Рішення оформити у таблиці 2, поставивши у графі, що відповідає класифікаційній ознаці, знак "+".

Таблиця 5

№ п/п	Назва статті витрат	Класифікаційні ознаки витрат залежно від мети обліку			
		постійні	змінні	прямі	непрямі

Завдання 6

ЧП «Олімп» виготовляє жіночий одяг за індивідуальними замовленнями. У липні було зшито 100 платтів, при цьому підприємство понесло наступні витрати (табл. 3)

Таблиця 6

Назва витрат	Розмір витрат, грн..
Тканина	1000,0
Гудзики	450,0
Нитки	200,0
Заробітна плата: швачок	300,0
наладчика устаткування	80,0
директора і головного бухгалтера	240,0
менеджера з продажу	120,0
Відрахування на соціальні заходи	Відповідно до чинного законодавства
Знос спеціального устаткування	90,0
Амортизація: швейних машин	130,0
будівлі цеху	65,0
оренда офісу	100,0
Витрати на доставку готової продукції покупцям	60,0

Здійснити класифікацію наведених нижче витрат:

- 1) за способом включення в собівартість продукції (витрати на продукцію, витрати на період);
- 2) за способом віднесення на собівартість продукції (прямі й непрямі);
- 3) за характером реагування на зміну об'єму виробництва (змінні, постійні);
- 4) визначити середні витрати на одиницю продукції.

Завдання 7

У наведеній нижче таблиці необхідно визначити невідомі показники.

Таблиця 7

№ п/п	Показники	Варіант			
		1	2	3	4
1	Валовий дохід	180000	120000	220 000	?
2	Початковий запас готової продукції	24000	14000	?	54 000
3	Початковий запас незавершеного виробництва	18000	10000	30000	28000
4	Прямі матеріальні витрати	44000	32000	38000	26000
5	Прямі витрати на оплату праці	?	42000	36000	58000
6	Відрахування на соціальні заходи	?	?	?	?
7	Розподілені загальновиробничі витрати	34000	38000	?	36000
8	Кінцевий запас незавершеного виробництва	36000	18000	18000	?
9	Собівартість виробленої продукції	114000	?	130000	134000
10	Кінцевий запас готової продукції	34000	?	22000	42000
11	Собівартість реалізованої продукції	?	78000	168000	146000
12	Валовий прибуток	?	?	?	48000
13	Операційні витрати	?	46000	?	?
14	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	18000	?	(12000)	14000

Завдання 8

Початкові дані наведені нижче у таблиці.

Таблиця 8

№ п/п	Показник	Значення
1.	Вартість автомобіля	55 000,0
2.	Розрахункова залікова ціна цього автомобіля при покупці нового після двох років експлуатації або 60 000 км	45 000,0
3.	Піврічне технічне обслуговування	160,0
4.	Запасні частини з розрахунку на 1000 км	20,0
5.	Ліцензія на автомобіль на рік	800,0
6.	Страховий платіж на рік	1 500,0
7.	Заміна шин після 25 000 км	4 шт. по 100,0 грн. за од.
8.	Бензин за літр	3,0
9.	Середні витрати палива	15,0 л. на 100 км

На основі наведених даних необхідно підготувати для керівництва компанії таблицю, що показує, якими будуть після річного проїзду цього автомобіля при різних відстанях (5 000, 10 000, 15 000 і 30 000 км) перераховані нижче показники:

- загальні змінні витрати;
- загальні постійні витрати;
- загальні витрати;
- змінні витрати з розрахунку на один кілометр (з точністю до копійки);
- постійні витрати з розрахунку на один кілометр (з точністю до копійки);
- загальні витрати з розрахунку на один кілометр (з точністю до копійки).

При класифікації витрат слід врахувати, що деякі з них можуть бути як постійними, так і змінними, тому в таких подвійних випадках кожного разу давайте відповідні пояснення, що пояснюють вибір вашого варіанта.

Завдання 9

Діяльність підприємства протягом року характеризується наступними показниками.

Таблиця 9

Показник	Значення
Придбання сировини	753 000
Витрати на транспортування сировини	16 800
Непряма виробнича зарплата	277 800
Пряма заробітна плата	690 000
Витрати на збут	531 600
Витрати на утримання й обслуговування виробництва	256 200
Адміністративні витрати	610 800
Витрати на сплату податку на прибуток	270 000
Різні загальнопромислові витрати	114 000
Дохід від продажу	4 000 000

Таблиця 10

Рахунок	На початок року	На кінець року
Сировина	132 900	146 100
Незавершене виробництво	44 100	64 500
Готова продукція	307 200	586 800

Необхідно обчислити собівартість готової та реалізованої продукції та скласти звіт про фінансові результати підприємства.

Завдання 10

Компанія Green Products виробляє стільці.

Передбачувані обсяги продажів стільців за останні три місяці (за останній квартал) поточного року виглядають наступним чином:

Таблиця 11

Місяць	Продажі (од.)
Жовтень	5 000
Листопад	7 000
Грудень	6 500

Запаси готової продукції на кінець вересня становлять 1500 одиниць. Готова продукція на кінець місяця дорівнює 30 відсоткам від продажів наступного місяця. Очікується, що продажі в січні 3-го (наступного) року складуть 8000 одиниць.

Визначити:

а) Яка буде загальна кількість вироблених стільців у жовтні, листопаді та грудні поточного року?

б) Скільки всього стільців буде зроблено за останній квартал поточного року?

Завдання 11

Виробниче підприємство виробляє єдиний товар. Нижче наведені залишки запасів на початок і на кінець місяця:

Таблиця 12

Рахунок	На початок року	На кінець року
Основні виробничі матеріали	18 000 (7500 кг по 2.4 у.о./кг.)	?
Незавершене виробництво	42 000	37 500
Готова продукція	27 000	29 000

Протягом місяця витрати підприємства склали:

Таблиця 13

Показник	Значення, у. о.
Купівля основних виробничих матеріалів (112 000 кг по 2,5 у.о. / кг.)	280 000
Заробітна плата основних виробничих робітників	160 000
Заробітна плата допоміжних виробничих робітників	70 000
Податки, комунальні послуги та амортизація активів (50% відноситься до виробництва)	80 000
Заробітна плата торговельного та адміністративного персоналу	65 000

Протягом місяця у виробництво було відпущено 114 500 кг. матеріалу. Матеріали у виробництві оцінюються за методом ФІФО.

Необхідно:

а) Визначте вартість матеріалів відпущених у виробництво та вартість матеріалів на кінець місяця.

б) Складіть звіт про собівартість виробленої продукції за місяць.

Завдання 12

Господарські операції приватної крамниці "Томос" за червень наведені у таблиці.

Таблиця 14

№ п/п	Зміст господарської операції	Сума, грн.
1	Нарахована заробітна плата:	
	пакувальникам	100
	продавцям:	
	– погодинно	300
	– комісійні	96
	директору	200
2	Проведено відрахування на соціальні заходи згідно чинного законодавства (див. оп. 1)	?
3	Нараховано амортизацію приміщення магазину	260
4	Акцептовано рахунок Обленерго за використану електроенергію для роботи холодильних установок, касових апаратів, сигналізації, освітлення	1200
5	Відпущено поліетиленові пакети для упакування м'яса	10
6	Сплачено рекламному агентству за оформлення вітрин	60

У червні через крамницю продано 510 кг м'яса; в липні планується збільшити обсяг продажу до 600 кг, крім того підвищення цін на електроенергію спричинить збільшення постійних витрат на 100 грн.

Необхідно побудувати функцію витрат та зробити прогнозні розрахунки на основі наведених даних.

Завдання 13

Дані про випуск продукції та витрати виробництва на ТОВ "Лотос" наступні:

Таблиця 15

Звітний період	Обсяг виробництва, пачок	Витрати на виробництво, грн.
Січень	600	1213
Лютий	620	1244
Березень	610	1224
Квітень	580	1160
Травень	585	1180
Червень	435	899
Липень	440	890
Серпень	428	858
Вересень	440	886
Жовтень	480	963
Листопад	470	950
Грудень	465	935

В 1 кварталі наступного року планується виготовити 1500 пачок прального порошку.

Необхідно:

- побудувати функцію витрат методом "вищої-нижчої точки";
- перевірити правильність побудови функції витрат графічно;
- здійснити прогнозні розрахунки

Завдання 14

Дані про виробництво обладнання для буріння та витрати на утримання та експлуатацію обладнання на ЗАТ "Машприлад" наступні:

Таблиця 16

Звітний період	Обсяг виробництва, од.	Витрати на утримання обладнання, тис. грн.
Січень	20	500
Лютий	22	512
Березень	21	506
Квітень	20	490
Травень	19	492
Червень	19	495
Липень	18	497
Серпень	17	493
Вересень	21	505
Жовтень	24	504
Листопад	23	505
Грудень	22	507

Необхідно:

- побудувати функцію витрат методом "вищої-нижчої точки";
- перевірити правильність побудови функції Витрат графічно;
- здійснити прогнозні розрахунки.

Завдання 15

На виробничій дільниці за останні десять звітних періодів при різній завантаженості на робочі місця здійснено наступні фактичні витрати.

Таблиця 17

Звітний період	Обсяг продукції, од.	Фактичні витрати, тис. грн.
1	980	4150
2	920	3810
3	1060	4020
4	1290	5070
5	1570	5430
6	1780	5960
7	1820	6890
8	1040	4050
9	1120	4420
10	1080	4350

Необхідно побудувати функцію витрат за методом "вищої-нижчої точки" та знайти їх прогнозу величину витрат при обсязі виробництва 2000 виробів.

Завдання 16

Компанія «K Limited» використовує окремі системи обліку витрат і фінансового обліку. За квартал, що закінчується 31 березня, за даними фінансового обліку підготовлена наступна відомість.

Таблиця 18

Найменування	Сума, грн.	Сума, грн.
Сировина: запас на початок звітного періоду	48 000	
закупівлі	108 800	
РАЗОМ:	156 800	
запас на кінець звітного періоду	52 000	
Споживання сировини		104 800
Заробітна плата основних робітників		40 200
Виробничі накладні витрати		60 900
Понесені витрати на виробництво		205 900
Незавершене виробництво		
на початок звітного періоду	64 000	
на кінець звітного періоду	58 000	6 000
Собівартість виробленої продукції		211 900
Реалізація		440 000
Готова продукція		
на початок звітного періоду	120 000	
Собівартість випущеної продукції	211 900	
	331 900	
на кінець звітного періоду	121 900	
Собівартість реалізованої продукції		210 900
Валовий прибуток		230 000

З рахунків витрат взята наступна інформація:

Таблиця 19

Сальдо контрольних рахунків на 1 січня	Сума, грн.
Складські запаси сировини	49 500
Незавершене виробництво	60 100
Готова продукція	115 400

Операції за квартал:

Таблиця 20

Найменування	Сума, грн.
Видача сировини	104 800
Собівартість виробленої продукції	222 500
Собівартість реалізованої продукції	212 100
Втрати матеріалів, пошкоджених внаслідок повені (очікується задоволення заявки на виплату страховки)	2 400

На рахунки витрат віднесена передбачувана орендна плата в 4000 грн. за місяць. Виробничі накладні витрати були нараховані за ставкою 185% від заробітної плати основних робітників.

Необхідно виконати наступне:

а) Підготувати у головній книзі такі контрольні рахунки: складського запасу сировини; незавершеного виробництва; готової продукції; виробничих накладних витрат.

б) Підготувати відомість узгодження валового прибутку за рахунками витрат і по фінансових рахунках.

в) Прокоментувати можливі причини завищення або заниження при нарахуванні виробничих накладних витрат, беручи до уваги те, що фінансовий рік компанії триває з 1 січня по 31 грудня.

Завдання 17

Магазин «Спорт-баскет» реалізував 2000 м'ячів.

Таблиця 21

Рахунок	Загальні витрати, грн.	Постійні витрати, грн.	Змінні витрати, грн.	Змінні витрати на одиницю, грн.
Собівартість реалізованих товарів	120 000	-	120 000	60
Зарплата менеджера	15 000	15 000	-	-
Зарплата касира	5 000	5000	-	-
Витрати на оренду, амортизацію, страхування	31 000	31 000	-	-
Зарплата і комісійні продавців	12 000	7000	5000	2,50
Витрати на рекламу та збут	5000	1000	4000	2,0
Загальні витрати	188 000	59 000	129 000	64,50

Необхідно визначити функцію витрат магазину за допомогою методу аналізу рахунків.

Завдання 18

Далі наведено інформацію про час роботи магазинів та витрати на утримання їх за останні шість місяців.

Таблиця 22

Тиждень	Витрати на обслуговування устаткування, дол.	Фактор витрат, машино-години
1	1190	68
2	1211	88
3	1004	62
4	917	72
5	770	60
6	1456	96
7	1180	78
8	710	46
9	1316	82
10	1032	94
11	752	68
12	963	48

Необхідно:

а) визначити найвище та найменше значення фактору витрат, а результати оформити за допомогою таблиці 20;

б) визначити показник змінних витрат на одну машино-годину;

в) сформулювати функцію поведінки витрат підприємства за допомогою методу аналізу вищої – нижчої точки;

г) визначити показник постійних витрат, що відносяться на 1 машино-годину;

д) зробити висновки щодо поведінки витрат на підприємстві, що аналізується.

Таблиця 23

Результат спостережень	Фактор витрат, машино-години	Витрати на обслуговування устаткування
Найвище значення фактору витрат		
Найменше значення фактору витрат		
Різниця		

Завдання 19

Підприємство «Олімп» займається виробництвом шкільних меблів та має 3 обслуговуючих підрозділа (сектор прибирання, станція електропостачання, відділ кадрів) та 2 виробничих підрозділа.

Необхідно:

а) Розподілити накладні витрати обслуговуючих підрозділів та розрахувати ставку розподілу для виробничих підрозділів при використанні:

- прямого метода розподілу накладних витрат;

- ступеневого метода розподілу накладних витрат.

Таблиця 24

Показники	Обслуговуючий підрозділ			Виробничий підрозділ	
	Сектор прибирання	Станція електропостачання	Відділ кадрів	Збиральний цех	Обробляючий цех
Витрати підрозділу, понесені кожним цехам (грн.)	9000	24600	14400	30000	90 000
Площа (м ²)	500	2000	3000	15000	25 000
Використано кіловат-годин	200	6000	5000	12000	8000
Разом людино-годин	200	400	480	12000	18000
Кількість робітників	5	10	12	150	250
Заробітна плата робітників виробництва				10000	35000

Результати представити у таблицях 22, 23.

Таблиця 25

Сектор прибирання	Станція електропостачання	Відділ кадрів	Збиральний цех	Обробляючий цех
Багатоступеневий метод розподілу				
9 000	24 600	14 400	30 000	90 000

Таблиця 26

Сектор прибирання	Станція електропостачання	Відділ кадрів	Збиральний цех	Обробляючий цех
Прямий метод розподілу				
9 000	24 600	14 400	30 000	90 000

Завдання 20

Катерина Іванова, корпоративний контролер компанії «Нафта України», повинна підготувати презентацію чотирьох підрозділів компанії для вищого керівництва корпорації. Ось назви цих підрозділів:

- «Нафто-Газ, Первинний» (розвідка, видобуток і перевезення нафти і газу)
- «Нафто-Газ, Вторинний» (переробка нафти, реалізація газу та нафтопродуктів)
- «Хімічні Продукти»
- «Здобич Міді»

Відповідно до існуючої системи обліку, витрати, що виникають в головному офісі корпорації, збираються в єдину групу витрат і потім

розподіляються по підрозділах на підставі фактичних доходів. Центральні корпоративні витрати (у млн. грн.) За останній рік склали (табл. 27).

Таблиця 27

Найменування витрат	Загальна величина витрат, млн. грн.
Процентні витрати за кредитами	2 000
Зарплата службовців корпорації	0,100
Витрати на облік і контроль	0,100
Загальні маркетингові	0,100
Юридичні послуги	0,100
Дослідження та розробки	0,200
Суспільні відносини	0,208
Управління кадрами	0,192
Всього	3,000

Витрати на суспільні відносини включають зарплату співробітників відділу по зв'язках з громадськістю, витрати на лобіювання інтересів корпорації в законодавчих органах і значні пожертви, які «Нафта України» робила в численні фонди милосердя і некомерційні організації.

Сумарні дані (в млн. грн.) По чотирьох підрозділах корпорації за минулий рік виглядають наступним чином (табл. 28).

Таблиця 28

Структурні підрозділи	Нафто-Газ, Первинний	Нафто-Газ, Вторинний	Хімічні Продукти	Здобич Міді	Всього
Доходи	7 000	16 000	4 000	3 000	30 000
Операційні витрати	3 000	15 000	3 800	3 200	25 000
Операційний прибуток	4 000	1 000	200	(200)	5 000
Матеріальні активи	14 000	6 000	3 000	2 000	25 000
Кількість робітників, чол.	9 000	12 000	6 000	3 000	30 000

Вище керівництво кожного підрозділу має частку в сумі преміальних (бонусів), які нараховуються за значенням прибутку підрозділу. Прибуток підрозділу визначається як операційний прибуток підрозділу мінус розподілені центральні корпоративні витрати.

Катерина Іванова збирається запропонувати зміни у методі розподілу центральних корпоративних витрат. Вона віддає перевагу збирати ці витрати в чотири окремих групи:

- Група витрат № 1: - процентний витрата за кредитами і зобов'язаннями. Розподіляється на підставі матеріальних активів, що використовуються підрозділом.

- Група витрат № 2: - зарплата корпоративних працівників, бухоблік і контроль, загальні маркетингові витрати, юридичні витрати, дослідження та розробки. Розподіляється на підставі доходів підрозділи.

- Група витрат № 3: - зв'язки з громадськістю. Розподіляється на підставі операційного прибутку (якщо позитивна) підрозділів, причому тільки підрозділи з позитивною операційним прибутком включаються до бази розподілу.

- Група витрат № 4: - управління кадрами. Розподіляються на підставі кількості робітників у підрозділах.

Необхідно:

а) Які цілі досягаються розподілом центральних корпоративних витрат на кожний підрозділ корпорації «Нафта України»?

б) Розрахуйте операційний прибуток кожного підрозділу, коли центральні корпоративні витрати розподілені з використанням доходів кожного підрозділу.

в) Розрахуйте операційний прибуток кожного підрозділу після того, як центральні корпоративні витрати розподілені з використанням чотирьох запропонованих груп витрат.

г) Які переваги та недоліки запропонованого Івановою методу розподілу в порівнянні з існуючим методом єдиної групи витрат?

Завдання 21

Компанія «Мейнз» виробляє два види продукції. Продукт 1 повністю виробляється в цеху X, а продукт 2 повністю виробляється в цеху Y. Для забезпечення процесу виробництва цих двох видів продукції, компанія «Мейнз» використовує два обслуговуючих відділу: А (відділ зі зберігання та видачі матеріалів) і В (відділ з вироблення електроенергії).

Нижче представлений обсяг роботи, виконаної відділами А і В за типовий період:

Таблиця 29

Надано послуг Відділом	Використано послуг Відділом			
	А	В	Х	Y
А		100	250	150
В	500		100	400

Робота, виконана відділом А, вимірюється годинами праці з прийому, збереження та видачі матеріалів. Робота, виконана відділом В, вимірюється кіловат-годинами виробленої електроенергії.

Бюджетні витрати обслуговуючих відділів в наступаючому році становитимуть:

Таблиця 30

Показники	Відділ А	Відділ В
Змінні (трудові і витрати на матеріали)	70 000	10 000
Управління та контроль	10 000	10 000
Амортизація	20 000	20 000
Усього:	100 000	40 000
	+ Витрати на Енергію	+ Витрати на отримання та зберігання матеріалів

Бюджетні витрати виробничих цехів у наступаючому році складуть 1 500 000 грн. для Цехи X і 800 000 грн. для Цехи Y.

Витрати на керівництво та контроль представляють собою зарплату бригадирів і майстрів цеху. Амортизація у відділі У нараховується на обладнання (електрогенератори тощо.) За прямолінійним методом. Наступний рік буде дев'ятнадцятого роком використання електрогенераторів, при терміні корисного використання в 25 років і нульової ліквідаційної вартості; це старе, але добре втримувалося і працююче обладнання.

Необхідно:

а) Чому рівні суми витрат обслуговуючих відділів А і В, розподілені по виробничих цехах X і Y при використанні:

- прямого методу розподілу;
- покрокового (послідовного) методу (спочатку розподіляються витрати Відділу А);
- покрокового (послідовного) методу (спочатку розподіляються витрати Відділу В);
- методу розподілу з використанням системи лінійних рівнянь.

Компанія з виробництва електроенергії запропонувала постачати «Мейнз» всім обсягом енергії, необхідне для виробництва продукції та функціонування компанії. Вартість таких послуг становитиме 40 грн. за кіловат-годину електроенергії. Чи повинна «Мейнз» прийняти пропозицію? Поясніть вашу відповідь.

Завдання 22

Підприємство «Олімп» для визначення собівартості кожного замовлення використовує систему калькулювання за замовленнями. На підприємстві виділяють 2 категорії прямих витрат (основні матеріали і основна заробітна плата) і одну групу непрямих витрат (виробничі накладні витрати), які розподілені на основі витрат основної заробітної плати.

Таблиця 31

Показники	Значення, тис. грн.
Основні і допоміжні матеріали, придбані в даному звітному періоді	800
Використані основні матеріали	710
Допоміжні матеріали, видані різним виробничим підрозділом	100
Пряма заробітна плата складала	1 300
Заробітна плата допоміжного персоналу	900
Амортизація будівлі та виробничого обладнання	400
Інші виробничі накладні витрати	550
Виробничі накладні витрати, розподілені за ставкою 160% прямих виробничих витрат на заробітну плату	
Собівартість виробничої продукції	4 120
Дохід	8 000
Собівартість реалізованої продукції	4 020
Запаси станом на 31 грудня:	
Матеріали	100
Незавершене виробництво	60
Готова продукція	500

Необхідно:

а) Скласти оббиту схему системи калькулювання собівартості на замовлення в підприємстві собівартості по замовленнях у підприємстві «Олімп»;

б) Скласти бухгалтерські проводки, а також визначити завищення або заниження накладних витрат шляхом їх списання на рахунок «собівартість реалізованої продукції».

Завдання 23

Компанія виготовляє мотори, які використовуються у водяних насосах. У компанії існує три виробничих підрозділи: механічний цех, цех обробки та цех складання і два обслуговуючих підрозділи: ремонтний цех і склад. Кожен мотор проходить через всі виробничі підрозділи. Нижче представлені кошторисні дані на наступний рік:

Таблиця 32

Показник	Механічний цех	Цех обробки	Цех збирання	Ремонтний цех	Склад	Разом
Виробничі накладні витрати	750 000	600 000	480 000	375 000	250 000	2 455 000
Кількість працівників	78	68	46	35	20	247
Час роботи верстатів	12 500	1 1 000	5 600			
Час праці основних виробничих робочих	1 1 900	10 200	7 500			
Надані послуги ремонтним цехом						
Бюджетна кількість годин робочого часу	4 200	4 800	3 000			12 000
Складом:						
Кількість вимог	225	135	450	90		900

Необхідно:

а) Перерозподілити витрати обслуговуючих цехів на основні цехи, застосовуючи прямий метод розподілу.

б) Визначити нормативні ставки відшкодування накладних витрат для виробничих цехів на основі часу роботи верстатів для механічного цеху та цеху обробки, часу праці основних виробничих робітників для цеху збірки.

Примітка: При розрахунках застосовуйте округлення до двох знаків після коми.

Завдання 24

Підприємство має два виробничих і два обслуговуючих підрозділи. Нижче наведена інформація за витратами обслуговуючих підрозділів і виробничих накладних витрат (ПНВ) основних виробничих підрозділів:

Таблиця 33

Показник	Обслуговуючі підрозділи		Виробничі підрозділи	
	Ремонтне	Будівельне	Машинне	Складальне
Виробничі накладні витрати (ПНВ)	200 000 у. о.	100 000 у. о.	800 000 у. о.	610 000 у. о.
Відпрацьовано у виробничих підрозділах			100 000 маш – год.	120 000 прац – год.
Бази для розподілу витрат обслуговуючих цехів:				
Ремонтне підрозділ відпрацьовані трудо- годинник	1 000 прац. - год.		15 000 прац – год.	5 000 прац – год.
Вартість використаних матеріалів будівельним підрозділом	100 000 у. о.		200 000 у. о.	300 000 у. о.

Необхідно:

а) Використовуючи прямий метод, розподіліть витрати обслуговуючих цехів на виробничі підрозділи.

б) Визначте окремі ставки розподілу ПНР для машинного і складального цехів.

Завдання 25

ТОВ «Слобожаночка», що застосовує попроцесний метод обліку витрат і калькулювання собівартості методом умовних еквівалентних одиниць, має такі показники діяльності за звітний період (табл. 34).

Таблиця 34

Показник	На початок періоду	За звітний період	На кінець періоду
Незавершене виробництво, од.	10 000	100 000	30 000
Рівень готовності незавершеного виробництва, %			
- за матеріалами	100		100
- за витратами на обробку	20		33,33
Вартість незавершеного виробництва:			
- за матеріалами	22 000	198 000	?
- за витратами на обробку	4 500	158 400	?
Разом	26 500	356 400	?
Передано на склад готової продукції, од.		80 000	

Необхідно визначити за методом середньозваженої вартості та за методом FIFO собівартість готової продукції та незавершеного виробництва на кінець періоду при попроцесному калькулюванні.

Завдання 26

Компанія випускає єдиний продукт «Х». Продукт проходить два процеси обробки - W і Z. У процесі W матеріали вводяться у виробництво на початку процесу, а в процесі Z - коли процес виконаний на 25%. Вартість обробки додається при обох процесах рівномірно. Виробництво продукту починається з процесу W, а потім продукція передається на процес Z. Після завершення процесу Z продукт надходить на склад готової продукції. Нижче наводяться дані за звітний період.

Таблиця 35

Процес W	
Незавершене виробництво на початок періоду	12 000 одиниць, готових на 40%, в т.ч. матеріали - 192 000 у.о., вартість обробки - 150 800 у.о.
Продукція, запущена у виробництво у звітному періоді	50 000 одиниць
Незавершене виробництво на кінець періоду	50 000 одиниць
Основні матеріали, додані у звітному періоді	800 000 у.о.
Вартість обробки, додана в звітному періоді	929 600 у.о.
Процес Z	
Незавершене виробництво на початок періоду	4 500 одиниць, готових на 75%, в т.ч. вартість попереднього процесу - 157 550 у.о., матеріали - 76 500 у.о., вартість обробки - 70 400 у.о.
Продукція, запущена у виробництво у звітному періоді	53 000 одиниць
Незавершене виробництво на кінець періоду	6 000 одиниць, завершених на 50%
Основні матеріали, додані у звітному періоді	901 000 у.о.
Вартість обробки, додана в звітному періоді	986 900 у.о.

По кожному процесу необхідно:

а) розрахувати кількість одиниць продукції, обробка яких завершена протягом звітного періоду.

б) розрахувати кількість еквівалентних одиниць готової продукції за витратами на основні матеріали і доданим витратам, застосовуючи метод середньозваженої величини.

в) розрахувати витрати на еквівалентну одиницю готової продукції за основними матеріалами і доданим витратам, використовуючи метод середньозваженої вартості.

г) розподілити виробничі витрати на завершені одиниці та одиниці незавершеного виробництва на кінець періоду.

Завдання 27

Нижче наведена виписка з кошторисного звіту про прибуток та збитки підготовлена на основі принципів повного розподілу витрат.

Таблиця 36

Показник	Січень-червень тис. грн.	Липень-грудень тис. грн.
Обсяг реалізації	540,0	360,0
Запас готової продукції на початок звітного періоду	100,0	160,0
Витрати на виробництво:		
основні виробничі матеріали	108,0	36,0
праця основних працівників	162,0	54,0
накладні витрати	90,0	30,0
Всього витрати на виробництво:	460,0	280,0
Запас готової продукції на кінець звітного періоду	160,0	80,0
Валовий прибуток	240,0	160,0
Виробничі накладні витрати:		
Нараховане завищення / заниження	(12,0)	12,0
Вартість реалізованої продукції	50,0	50,0
Витрати на дистрибуцію	45,0	40,0
Адміністративні витрати	80,0	80,0
Чистий прибуток / збитки	77,0	(22,0)
Реалізація, од.	15 000	10 000
Виробництво, од.	18 000	6000

Різниця між величиною прибутку за два півріччя стурбувала членів команди менеджерів.

Як бухгалтер-аналітик Ви проаналізували наведені вище дані і одержали наступні результати:

- виробничі накладні витрати включають як постійну, так і змінну складові, остання з яких залежить від числа випущених одиниць продукції;
- очікується, що постійна складова має впродовж всього року одну і ту ж ставку нарахування;
- реалізаційні витрати є постійними;
- дистриб'юторські витрати включають як постійну, так і змінну складову, остання залежить від числа реалізованих одиниць продукції;
- очікується, що постійна складова має впродовж всього року постійну ставку нарахування;
- адміністративні витрати є постійними.

На основі отриманої інформації необхідно здійснити наступне:

- 1) представити наведений вище кошторис прибутку у форматі калькуляції по змінних витратах;
- 2) здійснити порівняльний аналіз кошторисного показника прибутку (збитку) по кожному півріччю за результатами калькулювання собівартості за методом повного розподілу витрат і за змінними витратами;
- 3) розрахувати число одиниць продукції, яке треба випускати за рік, щоб вийти на рівень беззбитковості;
- 4) коротко пояснити переваги калькуляції собівартості з повним розподілом витрат з погляду надання менеджерам інформації, необхідної для ухвалення рішень.

Завдання 28

Нижче наведені дані по продукту А за третій квартал, який тільки закінчився.

Таблиця 37

	Виробництво, од.	Реалізація, од.	Постійні накладні витрати, тис. грн.	Змінні витрати, тис. грн.
Кошторис	40 000	38 000,0	300,0	1 800,0
Фактично	46 000	42 000,0	318,0	2 070,0

Ціна реалізації продукту А становить 72,0 грн. за одиницю. Постійні накладні витрати нараховувалися за наперед встановленою ставкою на одиницю продукції. На початку третього кварталу запас готової продукції А складав 2 000 од., при цьому змінні витрати на одиницю продукту оцінювалися в 25,0 грн., а постійні накладні витрати – 5,0 грн..

На основі наведеної інформації необхідно:

1. Обчислити ставку постійних накладних витрат на одиницю продукції на четвертий квартал і підготувати звіт прибутку та збитку на основі методу ФИФО, користуючись при цьому:

- системою калькуляції з повним розподілом витрат;
- системою калькуляції за змінними витратами;
- показати різницю у величинах прибутку або збитків, одержаних по двох системах, і пояснити причини її появи.

2. Використовуючи ті самі початкові дані, надати звіт про прибутки та збитки на основі методу середньозваженої (середньозважених витрат), показати різницю у величинах прибутку або збитків, одержаних по двох системах (калькуляція за змінними витратами і калькуляція з повним розподілом витрат) і стисло прокоментувати відмінності у величинах прибутку або збитків, одержані в результаті розрахунків згідно з пп. 1 і 2.

Завдання 29

Компанія виробляє і продає спортивні велосипеди однієї моделі. Нижче наведена інформація про діяльність компанії за 2006 рік:

Таблиця 38

Показник	Значення
Плановий випуск продукції, одиниць	20 000
Випуск продукції, одиниць	18 000
Реалізовано, одиниць	15 000
Залишок готової продукції на початок, одиниць	0
Відпускна ціна за одиницю, у.о	255
Змінні виробничі витрати на одиницю, у.о.:	
основні матеріали	50
заробітна плата основних виробничих робітників	25
змінні накладні виробничі витрати	30
Змінні витрати з реалізації на одиницю, у.о.	17
Постійні витрати по реалізації, у.о.	155 500
Постійні виробничі накладні витрати, у.о.	450 000

Необхідно:

а) Складіть звіт про прибутки та збитки, використовуючи метод директ-костинг.

б) Складіть звіт про прибутки та збитки, використовуючи метод абсорпшен-костинг.

в) Поясніть причину розбіжності у величині прибутку.

Завдання 30

Нова дочірня компанія була заснована групою компаній для виробництва та продажу лез. Протягом першого року діяльності було продано 90000 одиниць продукції за ціною 2,00 у.о. за одиницю. До кінця першого року запаси на кінець періоду склалися з 8000 одиниць готової продукції і 4000 одиниць незавершеного виробництва, останні відносно використання матеріалів були завершені повністю і щодо праці і накладних витрат завершені лише на половину. Запасів незавершеного виробництва на початок періоду не було.

Протягом року були понесені наступні виробничі витрати (у.о.):

Таблиця 39

Показник	Значення
Основні виробничі матеріали	71 400
Праця основних працівників	40 000
Змінні накладні витрати	10 000
Постійні накладні витрати	35 000

Витрати з реалізації та адміністративні витрати за рік склали:

Таблиця 40

Показник	Змінні витрати на одиницю проданої продукції	Постійні витрати
Витрати з реалізації	0,15	20 000
Адміністративні витрати	0,10	5 000

Бухгалтер дочірньої компанії підготував звіт про прибутки і збитки, застосовуючи систему підрахунку собівартості з повним розподілом витрат, який показав прибуток у розмірі 1 100 у.о.

Однак фінансовий контролер групи підготував звіт про прибутки та збитки на основі системи підрахунку собівартості за змінними (маржинальним) витратам, в якому було відображено збиток.

Отримавши шануй два звіти, директор компанії був у замішанні.

Необхідно:

а) Підготуйте детальний розрахунок, вироблених еквівалентних (умовних) одиниць і виробничих витрати на одиницю леза по кожному елементу витрат і в загальній сумі.

б) Підготуйте звіт про прибутки та збитки на основі системи підрахунку собівартості з повним розподілом витрат, який відповідає звіту бухгалтера компанії.

в) Підготуйте звіт про прибутки та збитки на основі системи підрахунку собівартості за змінними (маржинальним) витратам.

г) Поясніть різницю між двома звітами, складеними за пунктами (2) та (3) директору, щоб розвіяти його сум'яття і покажіть, що обидва звіти можуть бути допустимими.

Завдання 31

Поясніть, наступні статті витрат, що пов'язані з праці основних працівників, повинні бути відображені в рахунках виробничої компанії:

- оплата часу простоїв;
- доплата за понаднормові години.

Є така інформація за витратами на працю відділу заводу за тиждень:

Таблиця 41

	Праця основних працівників	Праця допоміжних працівників
Оплачувані годинник:		
Виробництво	432	117
Навчання	24	0
Простої	32	4
Разом	488	121
Ставка за годину:		
Основна	7,50 у.е.	6,00 у.е.
Доплата за понаднормову роботу	2,50 у.е.	2,00 у.е.

Є така додаткова інформація:

У відділі зайнято 12 основних і 3 допоміжних працівника. Тижнева премія, що розподіляється на всіх працівників, становить 520 у.о. Основні ставки заробітної плати застосовуються до нормованої робочому тижні, що складається з 37 годин.

Понаднормова робота передбачається для того, щоб виконати загальні виробничі вимоги.

Час простоїв і час, відведений на навчання, протягом тижня розглядається як нормативне.

Передбачувана кількість оплачуваних годин основних працівників протягом тижня (за винятком годин, відведених на навчання), необхідне для виробництва даного обсягу продукції, так само 470 годинах.

Потрібно:

а) Розрахуйте суми, належні за тиждень основним і допоміжним працівникам (до розподілу тижневої премії між працівниками).

б) Визначте суми, віднесені на заробітну плату основних та допоміжних працівників відповідно.

в) Напишіть проводки (із зазначенням назв рахунків) по заробітній платі в системі обліку витрат компанії.

Завдання 32

Підприємство «Лада» відносить постійні та змінні виробничі накладні витрати (ПНВ) на вироблену продукцію, використовуючи як базу розподілу ПНВ машино-години виробничого обладнання. Нижче представлена наступна інформація, що відноситься до 6 -му році:

Таблиця 42

Показник	Значення
Кошторисний (базовий) рівень виробництва	40 000 маш-год.
Кошторисна ставка розподілу змінних ПНВ	2,80 у.о. / маш-год.
Фактичні змінні ПНВ	117 000 у.о.
Фактичні постійні ПНВ	302 100 у.о.
Змінні ПНВ розподілені на виробництво	117 600 у.о.
Відхилення по ефективності за змінним ПНВ	8 400 у.о. - несприятливий
Відхилення за витратами (від гнучкої кошторису) за постійними ПНВ	2 100 у.о. - несприятливий

Необхідно:

а) Визначте, представивши необхідні розрахунки:

- кошторисні постійні виробничі накладні витрати.
- кошторисну ставку розподілу постійних виробничих накладних витрат.
- фактична кількість відпрацьованих машино-годин виробничого обладнання.
- відхилення за обсягом виробництва за постійними виробничих накладних витрат.
- постійні виробничі накладні витрати, розподілені на виробництво.
- відхилення по використанню (витрат) за змінними виробничих накладних витрат.
- недо- або перерозподілені виробничі накладні витрати.

б) Поясніть, що означає відхилення за обсягом виробництва за постійними виробничих накладних витрат.

Завдання 33

Підприємство виробляє і продає два продукти: X і У. Нижче наведена фактична інформація про виробництво і продаж продукції за рік:

Таблиця 43

Показник	Продукт X	Продукт У
Обсяг реалізації	15 800 од.	26 300 од.
Ціна реалізації одиниці продукту	3 у.о.	4 у.о.
Виробнича інформація:		
Запаси готової продукції на початок періоду	0	0
Виробництво продукції	17 000 од.	28 000 од.
Змінні виробничі витрати	18 700 у.о.	50 400 у.о.
Витрачено на виробництво одиниці продукту	0,1 маш-год.	0,2 маш-год.

Інша інформація:

Фактичні постійні виробничі накладні витрати склали 38 000 у.о. за рік. Адміністративні та збутові витрати за рік. пов'язані з постійним витратам рівні 30 000 у.о.

Необхідно:

а) Складіть звіт про прибутки і збитки за методом калькуляції собівартості з повним розподілом витрат, беручи до уваги, що постійні виробничі накладні витрати розподіляються на собівартість продукції за ставкою 5 у.о./маш-год. з розрахунку нормального (середнього) рівня виробництва рівного 7000 машино-годин на рік. Недо- або перерозподілені виробничі накладні витрати списуються на рахунок собівартості реалізованої продукції.

б) Складіть звіт про прибутки і збитки за методом калькуляції собівартості по змінним витратам.

в) Знайдіть різницю між сумами прибутків, отриманими за двома калькуляціями собівартості продукції, і зробіть звірку.

Завдання 34

Підприємство використовує попроцесну систему калькуляції для обліку продукції. Витрати враховуються для двох категорій: основні виробничі матеріали і додані витрати (вартість обробки). Кожна одиниця продукції проходить обробку в одному виробничому підрозділі, після чого передається на склад готової продукції. Основні виробничі матеріали відпускаються на початку процесу, а додані витрати розподіляються на продукт за мерс завершеності обробкою продукції. Нижче представлена інформація по руху фізичних одиниць і витратам по підрозділу за червень 6-го року:

Таблиця 44

Показник	Значення
Незавершене виробництво на початок місяця, завершене на 80% за доданим витратам	1 500 од.
Одиниці, розпочаті обробкою протягом місяця	12 000 од.
Одиниці, завершені обробкою протягом місяця	11 500 од.
Незавершене виробництво на кінець місяця, завершене на 60% за доданим витратам	2 000 од.
Незавершене виробництво, на початок місяця:	
Основні виробничі матеріали	22 750 у.о.
Додані витрати	29 400 у.о.
Виробничі витрати за місяць:	
Основні виробничі матеріали	200 000 у.о.
Додані витрати	250 000 у.о.

Підприємство використовує метод середньозваженої вартості для розподілу витрат між готовою продукцією і незавершеним виробництвом.

Необхідно:

а) Визначте кількість умовних (еквівалентних) одиниць за основним виробничим матеріалами і доданим витратам на кінець періоду.

б) Підрахуйте собівартість умовної (еквівалентної) одиниці по основних виробничих матеріалами і доданим витратам.

в) Підрахуйте собівартість виробленої продукції за червень 6-го року.

г) Підрахуйте вартість матеріалів і доданих витрат у незавершеному виробництві, а також загальну суму незавершеного виробництва на кінець червня 6-го року.

д) Припустимо, що для розподілу витрат між готовою продукцією і незавершеним виробництвом використовується метод ФІФО. Підрахуйте за червень 6-го року:

- кількість умовних (еквівалентних) одиниць за матеріалами і доданим витратам.
- собівартість умовної (еквівалентної) одиниці по основних виробничих матеріалами і доданим витратам.

Завдання 35

Практична потужність підприємства становить 20 000 одиниць продукції на рік. У 6-му році було виготовлено та реалізовано 15 000 одиниць продукції за ціною 50 у.о. за одиницю. Виробничі змінні витрати на одиницю склали 18 у.о. Також, підприємство виплачувало комісійні продавцям за реалізовану продукцію в розмірі 4% від продажів. Постійні витрати за рік склали: виробничі витрати - 180 000 у.о., адміністративні витрати - 90 000 у.о. і маркетингові витрати - 60 000 у.о. На початок і кінець року не було залишків незавершеного виробництва і готової продукції.

Необхідно:

а) Складіть фінансовий звіт, застосовуючи маржинальний підхід, б) Визначте точку беззбитковості у вартісному вимірі.

б) Визначте межу (маржу) безпеки в одиницях продукції і поясніть отримане значення.

в) Визначте ступінь операційного важеля.

г) Припустимо, що підприємство отримало замовлення на виготовлення 3 000 одиниць продукції додатково до 15 000 одиниць. Використовуючи результат, отриманий у пункті «г», визначте, на скільки відсотків збільшиться прибуток підприємства.

д) Припустимо, що підприємство отримало замовлення на виготовлення 3 000 одиниць продукції додатково до 15 000 одиниць. Підрахуйте ціну реалізації товару для додаткового замовлення, якщо керівництво підприємства планує отримати додатковий прибуток у сумі 45 000 у.о.

Для всіх пунктів уявіть необхідні розрахунки.

Завдання 36

ТОВ «Краще всіх» виробляє однорідну продукцію, собівартість одиниці становить 7 грн.

Таблиця 45

Показник	Значення
Основні матеріали	2,60
Заробітна плата основних виробничих робітників	3,00
Змінні накладні видатки	0,40
Постійні накладні видатки	1,00
Разом	7.00

Постійні накладні видатки розраховані за даними про кошторисний випуск 150 000 одиниць продукції й кошторисних постійних виробничих видатків 150 000 грн. за кожний квартал. Кошторисні реалізовані й адміністративні накладні видатки становлять 100 000 грн. (всі видатки постійні). Ціна реалізації продукції дорівнює 10 грн. за одиницю. Обсяг виробництва й реалізації за кожний квартал.

Таблиця 46

Показники	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал
Товарні запаси на початок кварталу, од.	0			
Виробництво, од.	150 000	170 000	140 000	150 000
Реалізація, од.	150 000	140 000	160 000	160 000
Товарні запаси на кінець кварталу, од.				

Необхідно:

1. Визначити товарні запаси на початок і кінець кожного кварталу.
2. Представити звіт про прибуток, використовуючи методи калькулювання собівартості з повним розподілом витрат і змінних витрат. Прокоментуйте результати поквартально й за рік у цілому.

Завдання 37

Підприємство провадить 2 типи устаткування для атлетизму (модель 9 і 14). Є інформація про витрати на виробництво устаткування.

Таблиця 47

Показник	За одиницю	
	Модель 9	Модель 14
Ціна продажу	100	70
Витрати:		
- Основні матеріали	28	13
- Основна заробітна плата	15	25
- Змінні виробничі накладні витрати	25	12,50
- Постійні виробничі накладні витрати	10	5,00
- Маркетингові витрати (змінні)	14	10
Усього витрати:	92	65,50
Операційний прибуток	8	4,50

Розподілені на основі машино-годин.

Завдяки моді на атлетику, завод може працювати з повною потужністю навіть якщо буде продаватися одна з моделей, 9 або 14. Обидва продукти в процесі виробництва проходять через ті самі виробничі підрозділи.

Визначити який з 2-х видів продукції доцільно виготовлювати? Розрахуйте пропорцію кожного з них у загальному обсязі виробництва. Обґрунтуйте своє рішення.

Завдання 38

Підприємство «Олімп» для визначення собівартості кожного замовлення використовує систему калькулювання по замовленнях. На підприємстві виділяють 2 категорії прямих витрат (основні матеріали й основна заробітна плата) і одну групу непрямих витрат (виробничі накладні витрати), які розподілені на основі витрат основної заробітної плати.

Таблиця 48

Вихідна інформація	Значення
1. Основні й допоміжні матеріали, придбані в даному звітному періоді	800
2. Використані основні матеріали	710
3. Допоміжні матеріали, видані різним виробничим підрозділам	100
4. Пряма заробітна плата склала	1 300
5. Заробітна плата допоміжного персоналу	900
6. Амортизація будинку й виробничого встаткування	400
7. Інші виробничі накладні витрати	550
8. Виробничі накладні витрати, розподілені по ставці 160 % прямих виробничих витрат на заробітну плату	
9. Собівартість виробничої продукції	4 120
10. Дохід	8 000
11. Собівартість реалізованої продукції	4 020
12. Запаси за станом на 31 грудня:	
- Матеріали	100
- Незавершене виробництво	60
- Готова продукція	500

Необхідно:

1. Скласти загальну схему системи калькулювання собівартості по замовленнях у підприємстві собівартості по замовленнях у підприємстві «Олімп»;

2. Скласти бухгалтерські записи, а також визначити завищення або заниження накладних видатків шляхом їхнього списання на рахунок «собівартість реалізованої продукції».

3. ТЕСТ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ РІВНЯ ОСТАТОЧНИХ ЗНАЇЬ

У розділі 8 Методичних вказівок наведено перелік тестових завдань, що обов'язково повинні бути розв'язані в контрольній роботі. Комплект тестових завдань визначається за обраним варіантом ених складається з варіанти контрольних робіт, в кожному з яких міститься по 10 тестових завдань. В текст контрольної роботи ці завдання слід переписувати ОБОВ'ЯЗКОВО. В іншому – випадку завдання другого блоку вважається невиконаним.

Тести можуть мати закриту форму, але кількість правильних відповідей може бути більше однієї. Студенту необхідно обрати правильний, на його думку, варіант відповіді з комплектів, запропонованих після відповідного тесту.

Наприклад,

Відповідь:

а, б, г;	б, д;	д, е;	а, г, д;	в, г.
----------	-------	-------	----------	-------

Правильна відповідь: б, д.

Правильну відповідь доцільно виділяти маркером, жирним шрифтом або курсивом, окресленням відповідної літери на початку рядка з правильною (на погляд студента) відповіддю або в іншій спосіб, який дозволяє однозначно з'ясувати думку студента.

Виправлення в тестових завданнях не допускаються. Якщо все ж таки в цьому виникла потреба, то тестове завдання з неправильною відповіддю охайно закреслюється, знову переписується нижче і відмічається правильна відповідь.

Таблиця 49

№ тесту № варіанту	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9
1	1.1	2.8	3.5	4.22	4.2	6.1	7.1	8.6 (V)	9.1
2	1.2	2.12	3.4	4.21	4.1	6.2	7.2	8.6 (IV)	9.2
3	1.3	2.10	3.3	4.20	5.1 (I)	6.3	7.3	8.6 (III)	9.3
4	1.4	2.3	3.2	4.19	5.2	6.4	7.4	8.6 (II)	9.4
5	1.5	2.16	3.1	4.18	5.3	6.5	7.5	8.6 (I)	9.5
6	1.6	2.15	3.6	4.17	5.4	6.6	7.6	8.5	9.6
7	1.7	2.14	3.7	4.16	5.6	6.7	7.7	8.4	9.5
8	1.8	2.13	3.8	4.15	5.7	6.8	7.8	8.3	9.4
9	1.9	2.12	3.9	4.14	5.8	6.9	7.2	8.2	9.3
10	1.10	2.11	3.10	4.13	5.9	6.10	7.1	8.1	9.5
11	1.11	2.10	3.1	4.12	5.3	6.11	7.4	8.7	9.1
12	1.12	2.9	3.2	4.11	5.5	6.12	7.3	8.8	9.2
13	1.13	2.8	3.3	4.10	5.6	6.13	7.8	8.5	9.3
14	1.10	2.7	3.5	4.9	5.9	6.1	7.7	8.4	9.4
15	1.5	2.6	3.4	4.8	5.1 (II)	6.6	7.6	8.3	9.6
16	1.7	2.5	3.7	4.7	5.2	6.7	7.5	8.6 (V)	9.5
17	1.13	2.4	3.6	4.6	5.4	6.9	7.4	8.6 (IV)	9.4
18	1.12	2.3	3.9	4.5	5.8	6.12	7.3	8.6 (III)	9.3
19	1.4	2.2	3.8	4.4	5.1 (I)	6.13	7.2	8.6 (II)	9.2
20	1.2	2.1	3.10	4.3	5.1 (II)	6.11	7.1	8.6 (I)	9.1

3. 1. ТЕМА 1.

1.1. Які з наведених нижче категорій є системами обліку:

- а) переплетена;
- б) автономна;
- в) аналітична;
- г) загальна;
- д) інтегрована;
- е) періодична?

Відповідь:

а, б, г;	б, д;	д, е;	а, г, д;	в, г.
----------	-------	-------	----------	-------

1.2. Які з перелічених процедур не здійснюються в управлінському обліку:

- а) надання оперативної інформації управлінській ланці всередині підприємства;
- б) визначення результатів діяльності за центрами відповідальності;
- в) складання фінансової та податкової звітності;
- г) калькулювання собівартості продукції?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

1.3. Які з наведених нижче ознак характеризують інтегровану систему обліку:

- а) безперервний облік запасів;
- б) облік витрат у розрізі елементів;
- в) рахунки фінансового та управлінського обліку кореспондують в межах єдиної системи;
- г) застосування дзеркальних рахунків-екранів?

Відповідь:

а, б;	а;	а, в;	б, г;	а, г
-------	----	-------	-------	------

1.4. Які з наведених нижче ознак покладені в основу загальної системи обліку:

- а) періодичний облік запасів;
- б) складання нормативних та планових калькуляцій за кожним видом продукції;
- в) облік витрат здійснюється за елементами;
- г) рахунки фінансового обліку ведуться окремо від рахунків управлінського обліку?

Відповідь:

а, б;	а, в;	а, в, г;	б, г
-------	-------	----------	------

1.5. Для якого етапу розвитку управлінського обліку характерне існування обліку за центрами відповідальності:

- а) аналітичного;
- б) маржинального;
- в) стратегічного;
- г) сучасного

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

1.6. Основною метою управлінського обліку є:

- а) здійснення обліку витрат у розрізі економічних елементів;
- б) визначення фінансового результату підприємства з метою оподаткування;
- в) складання фінансової та статистичної звітності;
- г) надання інформації для прийняття короткотермінових рішень.

Відповідь:

а, б, в, г	г, в	а, г	б, г
------------	------	------	------

1.7. Яка з перелічених функцій не є функцією управлінського обліку:

- а) прогностична;
- б) стимулююча;
- в) комунікаційна;
- г) аналітична

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

1.8. Визначити, який підхід до побудови Плану рахунків фінансового та управлінського обліку покладено в основу національного Плану рахунків:

- а) автономний;
- б) вмонтування рахунків виробничої бухгалтерії у загальну систему рахунків;
- в) інтегрований;
- г) статистичний.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

1.9. Які особливості обліку доходів та витрат характерні для маржинального етапу розвитку управлінського обліку:

- а) здійснення обліку за центрами відповідальності;
- б) розробка стандартів та гнучких бюджетів;
- в) здійснення обліку за зовнішніми сегментами діяльності;
- г) багатоступенева побудова звітів про фінансові результати.

Відповідь:

а, г	а, б	в, г	а, в
------	------	------	------

1.10. За підходом до побудови Плану рахунків фінансового та управлінського обліку розрізняють такі дві системи:

- а) загальну та переплетену;
- б) синтетичну та аналітичну;
- в) інтегровану та загальну;
- г) автономну та інтегровану;
- д) періодичну та оперативну.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

1.11. Управлінський аспект формування витрат пов'язаний із забезпеченням:

- а) потреб податкових органів;
- б) внутрішніх потреб підприємства;
- в) потреб акціонерів;
- г) правильними є всі відповіді.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

1.12. Управлінський облік в умовах чинного Плану рахунків найбільш доцільно організовувати за допомогою відповідним чином побудованого:

- а) синтетичного обліку витрат і доходів;
- б) аналітичного обліку витрат і доходів;
- в) оперативного обліку витрат і доходів;
- г) позасистемного обліку витрат і доходів.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

1.13. Функції обліку й аналізу витрат пов'язані з:

- а) розроблення рішень;
- б) реалізація рішень;
- в) контроль;
- г) планування.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

ТЕМА 2.

2.1. Які з перелічених видів витрат не беруться до уваги у процесі прийнятті управлінського рішення:

- а) постійні;
- б) очікувані;
- в) дійсні;
- г) безповоротні;
- д) уявні?

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

2.2. До прямих належать витрати, які:

- а) здійснюються регулярно;
- б) обчислюються за встановленими нормами;
- в) безпосередньо відносяться на окремі види продукції;
- г) покладені в основу технології виготовлення продукції;
- д) є постійними.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

2.3. До постійних належать витрати, величина яких:

- а) є незмінною для різних видів продукції;
- б) залишається постійною на одиницю продукції;
- в) зростає зі збільшенням обсягу виробництва;
- г) не залежить від зміни обсягу виробництва в межах певної виробничої потужності підприємства;
- д) залежить від зміни норм.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

2.4. Вичерпними є витрати, які:

- а) забезпечують отримання доходу у майбутніх звітних періодах;
- б) капіталізуються у вигляді активів підприємства;
- в) здійснюються нерегулярно;
- г) забезпечують отримання доходу у звітному періоді.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

2.5. Яка із класифікаційних ознак не відповідає дійсності:

- а) витрати періоду та витрати на продукцію;
- б) витрати прямі та накладні;
- в) витрати середні та граничні;
- г) витрати дійсні та уявні.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

2.6. Граничні витрати підприємства — це:

- а) мінімальні сукупні витрати;
- б) ідеальні витрати при оптимальному завантаженні потужностей;
- в) середні витрати на одиницю продукції;
- г) приріст сукупних витрат унаслідок зростання виробництва на одну додаткову одиницю;
- д) можлива вигода, що втрачається в разі відмови від альтернативного варіанта рішення.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

2.7. Для виготовлення 100 одиниць продукції було використано 1100 грн витрат. У наступному періоді передбачається зростання обсягу виробництва на 20 %, при цьому витрати досягнуть рівня 1310 грн. Якими будуть дані витрати:

- а) пропорційними;
- б) постійними;
- в) дегресивними;
- г) прогресивними

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

2.8. Підприємство має можливість розширення обсягу виробництва із 150 одиниць продукції до 156, при цьому відбувається зростання лише прямих витрат з 1500 до 1560 грн. Якою буде гранична собівартість продукції:

- а) 10 грн.;
- б) 60 грн.;
- в) 160 грн.;
- г) 180 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

2.9. До якої з перелічених класифікаційних ознак не належать адміністративні та збутові витрати:

- а) постійні;
- б) витрати періоду;
- в) релевантні;
- г) накладні

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

2.10. Сукупні річні витрати підприємства на виготовлення продукції становлять 1000 тис. грн., а їх збільшення заплановано до 1150 тис. грн. за планового зростання обсягу виробництва на 20 %. Норми та ціни на використані ресурси змінювати не передбачається. Яку суму у собівартості продукції становитимуть постійні витрати (тис. грн.):

- а) 200;
- б) 250;
- в) 150;
- г) 750;
- д) 50

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

2.11. За збільшення обсягу діяльності:

- а) постійні витрати на одиницю продукції збільшуються;
- б) загальна сума постійних витрат збільшується;
- в) загальна сума постійних витрат залишається незмінною;
- г) постійні витрати на одиницю продукції зменшуються.

Відповідь:

а, б	а, в	б, г	в, г
------	------	------	------

2.12. За збільшення обсягу діяльності:

- а) змінні витрати на одиницю продукції збільшуються;
- б) загальна сума змінних витрат збільшується;
- в) загальна сума змінних витрат залишається незмінною;
- г) змінні витрати на одиницю продукції залишаються незмінними.

Відповідь:

а, б	а, в	б, г	в, г
------	------	------	------

2.13. Із наведеного переліку елементами витрат є:

- а) матеріальні затрати;
- б) загальновиробничі витрати;
- в) витрати на оплату праці;
- г) втрати від браку.

Відповідь:

а, б, в, г	а, б	а, в	б, в;	б, г
------------	------	------	-------	------

2.14. Із наведеного переліку статтями витрат є:

- а) матеріальні затрати;
- б) загальновиробничі витрати;
- в) витрати на оплату праці;
- г) втрати від браку.

Відповідь:

а, б, в, г	а, б	а, в	б, в	б, г
------------	------	------	------	------

2.15. Підприємство бажає замінити старе обладнання. Вкажіть, які дані є релевантними для прийняття такого рішення:

- а) ліквідаційна вартість старого обладнання;
- б) можлива ціна продажу старого обладнання;
- в) накопичений знос старого обладнання;
- г) ціна придбання нового обладнання.

Відповідь:

а, б	б, в	а, г	б, г
------	------	------	------

2.16. Які витрати підприємства не зміняться, якщо діяльність одного з виробничих підрозділів тимчасово припинена:

- а) прямі витрати на оплату праці;
- б) прямі матеріали;
- в) прямі накладні витрати;
- г) непрямі накладні витрати?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

3. 3. ТЕМА 3.

3.1. Сфера застосування простого (однопередільного) методу обліку витрат і калькулювання:

- а) наявність залишків незавершеного виробництва;
- б) відсутність залишків незавершеного виробництва;
- в) випуск одного виду продукції;
- г) випуск кількох видів продукції.

Відповідь:

а, б, в, г	а, в	б, в	б, г	а, г
------------	------	------	------	------

3.2. Сфера застосування позамовного методу обліку витрат і калькулювання:

- а) наявність залишків незавершеного виробництва;
- б) відсутність залишків незавершеного виробництва;
- в) випуск одного виду продукції;
- г) випуск кількох видів продукції.

Відповідь:

а, б, в, г	а, в	б, в	б, г	а, г
------------	------	------	------	------

3.3. Об'єкт обліку витрат при застосуванні позамовного методу обліку витрат і калькулювання:

- а) окреме замовлення;
- б) окремий вид продукції;
- в) окремий переділ (стадія) виробництва;
- г) група однорідних видів продукції.

Відповідь:

а, б, в, г	а, б, г	б, в	б, г	а, г
------------	---------	------	------	------

3.4. Об'єкт обліку витрат при застосуванні попередільного методу обліку витрат і калькулювання:

- а) окреме замовлення;
- б) окремий вид продукції;
- в) окремий переділ (стадія) виробництва;
- г) група однорідних видів продукції.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

3.5. Основними рисами напівфабрикатного варіанта попередільного методу є:

- а) визначення фактичної собівартості кінцевого продукту без калькулювання собівартості напівфабрикатів;
- б) визначення фактичної собівартості кінцевого продукту з попереднім калькулюванням собівартості напівфабрикатів;
- в) наявність системного вартісного обліку руху напівфабрикатів;
- г) відсутність системного вартісного обліку руху напівфабрикатів.

Відповідь:

а, в	а, г	б, в	б, г
------	------	------	------

3.6. Основними (відмітними) рисами напівфабрикатного варіанта попередільного методу обліку витрат є:

- а) передача напівфабрикатів без калькулювання їх собівартості;
- б) передача напівфабрикатів за їх собівартістю;
- в) наявність статті «Напівфабрикати власного виробництва»;
- г) відсутність статті «Напівфабрикати власного виробництва».

Відповідь:

а, в	а, г	б, в	б, г
------	------	------	------

3.7. Основними (відмітними) рисами безнапівфабрикатного варіанта попередільного методу є:

- а) передача напівфабрикатів без калькулювання їх собівартості;
- б) передача напівфабрикатів за їх собівартістю;
- в) наявність статті «Напівфабрикати власного виробництва»;
- г) відсутність статті «Напівфабрикати власного виробництва».

Відповідь:

а, в	а, г	б, в	б, г
------	------	------	------

3.8. Основними рисами безнапівфабрикатного варіанта попередільного методу є:

- а) визначення фактичної собівартості кінцевого продукту без калькулювання собівартості напівфабрикатів;
- б) визначення фактичної собівартості кінцевого продукту з попереднім калькулюванням собівартості напівфабрикатів;
- в) наявність системного вартісного обліку руху напівфабрикатів;
- г) відсутність системного вартісного обліку руху напівфабрикатів.

Відповідь:

а, в	а, г	б, в	б, г
------	------	------	------

3.9. У зведеній відомості витрат виробництва є дані:

- а) про залишки незавершеного виробництва на початок місяця;
- б) залишки незавершеного виробництва на кінець місяця;
- в) витрати за місяць;
- г) фактична собівартість випуску продукції.

Відповідь:

а, в, г	б, в, г	в, г	а, б, в, г
---------	---------	------	------------

3.10. Основним об'єктом калькулювання на виробничому підприємстві є:

- а) напівфабрикати власного виробництва;
- б) продукція, що виготовляється для продажу на ринку;
- в) продукція (роботи, послуги) цехів допоміжного виробництва;
- г) залишки незавершеного виробництва.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

ТЕМА 4

4.1. Маржинальний дохід — це:

- а) виручка (дохід від продажу товарів, робіт, послуг);
- б) різниця між виручкою і сумою змінних витрат;
- в) різниця між виручкою і сумою постійних витрат;
- г) різниця між виручкою і загальною сумою всіх витрат (змінних і постійних).

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

4.2. Якщо загальний маржинальний дохід зменшується на певну величину, то операційний прибуток підприємства:

- а) зменшується у такому самому розмірі;
- б) зменшується на величину більшу, ніж зменшення маржинального доходу;
- в) збільшується у такому самому розмірі;
- г) залишається без змін;
- д) жодний з наведених вище варіантів;

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

4.3. Коефіцієнт маржинального доходу — це:

- а) відношення маржинального доходу з одиниці продукції до суми постійних витрат;
- б) відношення маржинального доходу з одиниці продукції до суми змінних витрат;
- в) відношення маржинального доходу з одиниці продукції до ціни одиниці продукції;
- г) відношення маржинального доходу з одиниці продукції до виручки від реалізації продукції.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

4.4. Виробництво продукції певного виду в короткому періоді є доцільним, якщо показник маржинального доходу для неї:

- а) дорівнює нулю;
- б) перевищує постійні витрати;
- в) перевищує змінні витрати;
- г) перевищує сумарні витрати.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

4.5. Підприємство досягає критичної точки, коли:

- а) результат від реалізації дорівнює нулю;
- б) виручка від реалізації дорівнює загальній сумі сукупних витрат;
- в) маржа зі змінних витрат дорівнює сумі постійних витрат;
- г) виручка від реалізації дорівнює сумі постійних витрат.

Відповідь:

а, б, в	б, в, г	в, г	г
---------	---------	------	---

4.6. У точці беззбитковості маржинальний дохід дорівнює:

- а) нулю;
- б) змінним витратам;
- в) постійним витратам;
- г) виручці від реалізації.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

4.7. Точка беззбитковості підприємства зростатиме в результаті:

- а) зменшення постійних витрат;
- б) збільшення коефіцієнта маржинального доходу;
- в) збільшення змінних витрат;
- г) зменшення змінних витрат;
- д) жодного з наведених вище варіантів.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

4.8. Точка беззбитковості — це обсяг випуску (продажів), за якого:

- а) прибуток від реалізації дорівнює нулю;
- б) збиток від реалізації дорівнює нулю;
- в) виручка від реалізації дорівнює сумарним витратам;
- г) виручка від реалізації дорівнює постійним витратам.

Відповідь:

а, б, в	б, в, г	в, г	г
---------	---------	------	---

4.9. Точка беззбитковості в грошових одиницях визначається:

- а) діленням постійних витрат на коефіцієнт маржинального доходу;
- б) множенням постійних витрат на коефіцієнт маржинального доходу;
- в) діленням постійних витрат на маржинальний дохід з одиниці продукції;
- г) множенням постійних витрат на маржинальний дохід з одиниці продукції.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

4.10. Точка беззбитковості в натуральних одиницях визначається:

- а) діленням постійних витрат на коефіцієнт маржинального доходу;
- б) множенням постійних витрат на коефіцієнт маржинального доходу;
- в) діленням постійних витрат на маржинальний дохід з одиниці продукції;
- г) множенням постійних витрат на маржинальний дохід з одиниці продукції.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

4.11. Розрахунок обсягу діяльності, необхідного для отримання бажаного прибутку, визначається за формулою:

- а) Виручка від реалізації = Змінні витрати + Бажаний прибуток;
- б) Виручка від реалізації = Постійні витрати + Бажаний прибуток;
- в) Виручка від реалізації = Змінні витрати + Постійні витрати + Бажаний прибуток;
- г) Виручка від реалізації = Бажаний прибуток.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

4.12. Визначення (планування) прибутку за певного обсягу реалізації здійснюється за формулою:

- а) Прибуток = Виручка від реалізації – Змінні витрати;
- б) Прибуток = Виручка від реалізації – Постійні витрати;
- в) Прибуток = Виручка від реалізації – Змінні витрати – Постійні витрати;
- г) Прибуток = Виручка від реалізації – (Змінні витрати + Постійні витрати).

Відповідь:

а, б	в, г	а, в	б, г
------	------	------	------

4.13. Нижньою межею ціни на продукцію підприємства може бути:

- а) виробнича собівартість;
- б) повна собівартість;
- в) собівартість за змінними витратами;
- г) собівартість за постійними витратами.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

4.14. Межа безпеки визначається як різниця:

- а) між фактичним і критичним обсягами реалізації у натуральному вимірі;
- б) між плановим і критичним обсягами реалізації у вартісному вимірі;
- в) між фактичним і критичним обсягами реалізації у вартісному вимірі;
- г) між плановим і критичним обсягами реалізації у натуральному вимірі.

Відповідь:

а, б	а, в	а, г	б, в
------	------	------	------

4.15. Запас фінансової міцності визначається як різниця:

- а) між фактичним і критичним обсягами реалізації у натуральному вимірі;
- б) між плановим і критичним обсягами реалізації у вартісному вимірі;
- в) між фактичним і критичним обсягами реалізації у вартісному вимірі;
- г) між плановим і критичним обсягами реалізації у натуральному вимірі.

Відповідь:

а, б	а, в	а, г	б, в
------	------	------	------

4.16. Яка з економічних категорій не відповідає визначенню директ-костинг:

- а) облік змінної собівартості;
- б) облік часткової собівартості;
- в) облік виробничої собівартості;
- г) облік маржинальної собівартості?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

4.17. Як розраховується маржинальний дохід:

- а) як різниця виручки від реалізації та постійних витрат;
- б) як сума чистого результату підприємства та його постійних витрат;
- в) як різниця виручки від реалізації та змінної собівартості продукції;
- г) як сума постійних та змінних витрат?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

4.18. У чому полягає основна особливість методу директ-костинг:

- а) калькулюванні виробничої собівартості продукції;
- б) класифікації витрат на змінні та постійні;
- в) нормуванні витрат виробництва;
- г) обліку доходів і витрат за центрами відповідальності?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

4.19. Що є основною передумовою виникнення методу розвинутого директ-костингу:

- а) поява категорії специфічних (прямих) постійних витрат;
- б) виникнення категорії «однорідних секцій»;
- в) поява категорії «маржинальний дохід»;
- г) поява категорії «точка беззбитковості»?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

4.20. Що спричинило появу стратегічного управлінського обліку:

- а) існування напівмарж за різними сегментами діяльності;
- б) нормування доходів і витрат усередині виробничого процесу;
- в) використання маркетингових принципів у системі управлінського обліку;
- г) існування концепції обліку витрат і доходів за центрами відповідальності?

Відповідь:

а, в	б, г	б, в	в, г
------	------	------	------

4.21. У чому основні переваги методу директ-костинг:

- а) найвища аналітичність витрат і доходів;
- б) найбільша підпорядкованість нормуванню;
- в) найповніші калькуляційні розрахунки;
- г) надання інформації для прийняття внутрішніх управлінських рішень?

Відповідь:

а, г	б, г	а, в	в, г
------	------	------	------

4.22. Як розраховується маржинальний дохід на зведену одиницю продукції:

а) шляхом підсумку маржинальних доходів за всіма виробами, що виготовляються;

б) шляхом ділення загального маржинального доходу на загальну кількість продукції, що виготовляється;

в) шляхом множення маржинального доходу певного виробу на питому вагу цього виробу в загальному доході підприємства від реалізації продукції;

г) шляхом порівняння суми виручки від реалізації продукції та суми загальних постійних витрат підприємства?

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

ТЕМА 5.

5.1. Підприємство «Ексцентрик» планує розширити асортимент шоломів для велосипедистів. Дані про нові шоломи наведено нижче:

Показник	Значення
Ціна продажу одного шолома, грн	25,00
Ціна придбання одного шолома, грн	19,80
Постійні витрати, пов'язані з секцією, де відбувається продаж нових шоломів, грн	468 000,00
Ставка податку на прибуток	40 %

На підставі наведеної інформації дайте відповіді на такі запитання:

I. Чому дорівнює точка беззбитковості підприємства в натуральних одиницях:

а) 76 667;

б) 90 000;

в) 130 000;

г) 72 000;

д) інший варіант _____ (свій варіант відповіді)

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

II. Скільки шоломів має продати підприємство, щоб отримати 1256 тис. грн чистого прибутку:

а) 120 000 од.;

б) 165 000 од.;

в) 140 000 од.;

г) 48 889 од.

д) інший варіант _____ (свій варіант відповіді)

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

5.2. Є такі дані про діяльність підприємства: обсяг реалізації становить 15 000 одиниць, ціна продажу — 10 грн, змінні витрати на одиницю — 3 грн, а постійні витрати — 35 000 грн. Чому за цих умов дорівнює запас міцності:

- а) 10 000 грн;
- б) 100 000 грн;
- в) 5000 грн;
- г) 150 000 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

5.3. Підприємство планує реалізувати 200 000 одиниць продукції. Постійні витрати підприємства становлять 400 000 грн, а змінні — 60 % ціни продажу. Операційний прибуток у розмірі 100 000 грн може бути отриманий за ціни продажу одиниці продукції:

- а) 3,75 грн;
- б) 4,17 грн;
- в) 5 грн;
- г) 6,25 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

5.4. Підприємство планує продавати продукцію за ціною 27 грн за одиницю. Змінні витрати на одиницю становлять 15 грн, постійні витрати — 197 040 грн за місяць. Скільки одиниць продукції необхідно реалізувати за місяць для отримання 9000 грн операційного прибутку, якщо керівництво підприємства додатково вирішило спрямувати 180 000 грн на рекламну кампанію, яка розрахована на рік:

- а) 18 240 од.;
- б) 18 420 од.;
- в) 13 590 од.;
- г) 13 950 од.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

5.5. Чому дорівнюють змінні витрати на одиницю, якщо ціна продажу одиниці продукції становить 25 грн., обсяг продажу — 180 тис. одиниць, а загальний маржинальний доход — 900 тис. грн:

- а) 15 грн;
- б) 18 грн;
- в) 20 грн;
- г) 22 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

5.6. Чому дорівнюють постійні витрати підприємства за умов, що ціна продажу одиниці продукції становить 30 грн, обсяг продажу — 70 тис. одиниць, змінні витрати на одиницю — 20 грн, а оперативний прибуток — 15 тис. грн:

- а) 700 000 грн;
- б) 685 000 грн;
- в) 385 000 грн;
- г) 715 000 грн?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

5.7. Точка беззбитковості підприємства зростатиме в результаті:

- а) зменшення постійних витрат;
- б) збільшення коефіцієнта маржинального доходу;
- в) збільшення змінних витрат;
- г) зменшення змінних витрат;
- д) жодного з наведених вище варіантів.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

5.8. Якщо загальний маржинальний доход зменшується на певну величину, то операційний прибуток підприємства:

- а) зменшується у такому самому розмірі;
- б) зменшується на величину більшу, ніж зменшення маржинального доходу;
- в) збільшується у такому самому розмірі;
- г) залишається без змін;
- д) жодний з наведених вище варіантів.

Відповідь:

а	б	в	г	д
---	---	---	---	---

5.9. Як вплине на точку беззбитковості збільшення ціни продажу одиниці продукції з 1 грн до 1,1 грн за одночасного зростання постійних витрат підприємства з 400 тис. грн до 480 тис. грн:

- а) точка беззбитковості в одиницях збільшиться;
- б) точка беззбитковості в одиницях зменшиться;
- в) точка беззбитковості в одиницях залишиться без змін;
- г) наведених даних недостатньо для визначення впливу зазначених факторів на точку беззбитковості?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

ТЕМА 6.

6.1. Основною метою обліку нормативних витрат є:

- а) визначення точки беззбитковості;
- б) точніший розподіл фактичних витрат;
- в) контроль витрат і управління ними;
- г) визначення нормативної собівартості готової продукції.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

6.2. У системі обліку нормативних витрат за методом стандарт-кост усі записи на рахунках запасів і витрат ведуться:

- а) тільки за нормативами;
- б) за нормативами, відхиленнями і разом (фактично);
- в) тільки за фактичними витратами;
- г) за фактичними витратами і відхиленнями від норм.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

6.3. Управління за відхиленнями ґрунтується на:

- а) визначенні й аналізі абсолютно всіх відхилень;
- б) нехтуванні відхиленнями, що не потрібні для аналізу;
- в) визначенні й аналізі тільки значних відхилень від норм;
- г) визначенні й аналізі тільки негативних відхилень, що свідчать про перевитрату.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

6.4. Техніка виявлення й аналізу незвичайних результатів діяльності називається:

- а) облік нормативних витрат;
- б) аналіз відхилень;
- в) управління за відхиленнями;
- г) цільове управління.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

6.5. У системі обліку нормативних витрат за вітчизняною практикою записи на рахунках запасів і витрат ведуться:

- а) тільки за нормативами;
- б) за нормативами, відхиленнями і разом (фактично);
- в) тільки за фактичними витратами;
- г) за фактичними витратами і відхиленнями від норм.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

6.6. Сприятливим відхиленням вважають:

- а) перевищення норм витрат;
- б) фактичні витрати, менші за нормативні;
- в) перевитрати ресурсів;
- г) економія ресурсів.

Відповідь:

а, б, в, г	а, в	а, г	б, в	б, г
------------	------	------	------	------

6.7. Несприятливим відхиленням вважають:

- а) перевищення норм витрат;
- б) фактичні витрати менші за нормативні;
- в) перевитрати ресурсів;
- г) економія ресурсів.

Відповідь:

а, б, в, г	а, в	а, г	б, в	б, г
------------	------	------	------	------

6.8. Відхилення від норм за ціною основних матеріалів визначають як добуток від множення:

- а) $(\text{фактична ціна} - \text{нормативна ціна}) \times \text{фактичну кількість витраченого матеріалу}$;
- б) $(\text{фактична кількість} - \text{нормативна кількість матеріалу}) \times \text{нормативну ціну}$;
- в) $(\text{фактична ціна} - \text{нормативна ціна}) \times \text{кількість матеріалу за нормою}$;
- г) $(\text{фактична кількість} - \text{нормативна кількість матеріалу}) \times \text{фактичну ціну}$.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

6.9. Відхилення від норм за використанням основних матеріалів визначають як добуток від множення:

- а) $(\text{фактична ціна} - \text{нормативна ціна}) \times \text{фактичну кількість витраченого матеріалу}$;
- б) $(\text{фактична кількість} - \text{нормативна кількість матеріалу}) \times \text{нормативну ціну}$;
- в) $(\text{фактична ціна} - \text{нормативна ціна}) \times \text{кількість матеріалу за нормою}$;
- г) $(\text{фактична кількість} - \text{нормативна кількість матеріалу}) \times \text{фактичну ціну}$.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

6.10. Відхилення від норм за ставкою оплати прямих трудозатрат визначають як добуток від множення:

- а) (фактична ставка – нормативна ставка) × фактичний час роботи;
- б) (фактична ставка – нормативна ставка) × нормативний час роботи;
- в) (фактичний час роботи – нормативний час роботи) × нормативну ставку оплати праці;
- г) (фактичний час роботи – нормативний час роботи) × фактичну ставку оплати праці.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

6.11. Відхилення від норм затрат за продуктивністю праці визначають як добуток від множення:

- а) (фактична ставка – нормативна ставка) × фактичний час роботи;
- б) (фактична ставка – нормативна ставка) × нормативний час роботи;
- в) (фактичний час роботи – нормативний час роботи) × нормативну ставку оплати праці;
- г) (фактичний час роботи – нормативний час роботи) × фактичну ставку оплати праці.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

6.12. Реалістично визначені наперед (заздалегідь) витрати прямих матеріалів, прямої праці та загальновиробничих витрат на одиницю продукції відомі як:

- а) змінні витрати;
- б) постійні витрати;
- г) нормативні витрати;
- г) періодичні витрати.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

6.13. Для визначення нормативного коефіцієнта постійних загальновиробничих витрат загальна сума планових постійних загальновиробничих витрат ділиться на:

- а) максимальну потужність;
- б) мінімальну потужність;
- в) нормальну потужність;
- г) ідеальну (теоретичну) потужність.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

ТЕМА 7.

7.1. Підприємство бажає замінити старе обладнання. Вкажіть, які дані є релевантними для прийняття такого рішення:

- а) ліквідаційна вартість старого обладнання;
- б) можлива ціна продажу старого обладнання;
- в) накопичений знос старого обладнання;
- г) ціна придбання нового обладнання.

Відповідь:

а, б	б, в	а, г	б, г
------	------	------	------

7.2. Загальні витрати на виробництво однієї комплектуючої становлять 5 грн., з яких 30 % припадає на постійні витрати. Для прийняття рішення щодо виготовлення напівфабрикатів у власному виробництві чи придбання їх на стороні величина релевантних витрат становитиме:

- а) 5 грн;
- б) 1,5 грн;
- в) 3,5 грн;
- г) 7 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

7.3. Які чинники можуть виступати у ролі «обмежень»:

- а) попит на продукцію;
- б) час роботи обладнання;
- в) час роботи основного виробничого персоналу;
- г) час доставки матеріалів;
- д) всі з названих вище?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

7.4. У процесі прийняття рішення в умовах використання обмежених ресурсів для складання оптимальної виробничої програми основним релевантним показником буде:

- а) маржинальний дохід на одиницю продукції;
- б) диференційні витрати;
- в) можливі витрати;
- г) маржинальний дохід на одиницю обмежуючого чинника.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

7.5. Якщо підприємство прийме спеціальне замовлення на 1500 одиниць продукції по ціні 50 грн за одиницю (звичайна ціна реалізації 75 грн), а витрати на виробництво одиниці продукції становлять 55 грн (з яких на змінні припадає 80 %), то за умови наявності вільних виробничих потужностей його додатковий фінансовий результат становитиме:

- а) прибуток у розмірі 9000 грн;
- б) прибуток у розмірі 7500 грн;
- в) збиток у розмірі 37 500 грн;
- г) збиток у розмірі 7500 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

7.6. Які витрати підприємства не зміняться, якщо діяльність одного з виробничих підрозділів тимчасового припинена:

- а) прямі витрати на оплату праці;
- б) прямі матеріали;
- в) прямі накладні витрати;
- г) непрямі накладні витрати?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

7.7. Підприємство «Сіріус» планує внести деякі зміни у виробничий процес. Нижче подані існуючі виробничі витрати (до внесення змін) та витрати, що плануються після відповідних змін (грн):

Показник	Виробничі витрати до внесення змін	Виробничі витрати після внесення змін
Прямі матеріали	13 700	10 600
Пряма зарплата	25 000	20 000
Непряма зарплата	14 000	14 000
Страховання виробничого обладнання	652	652
Інші виробничі витрати	1800	2500
Освітлення виробничих приміщень	800	1300
Амортизація виробничого обладнання	1600	1600

Величина диференційних витрат становить:

- а) 41 300 грн;
- б) 6900 грн;
- в) 34 400 грн;
- г) 7732 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

7.8. Підприємство має такі дані про діяльність своїх підрозділів (грн):

Показник	Підрозділ 1	Підрозділ 2	Підрозділ 3	Підрозділ 4
Продаж	450 000	1 200 000	450 000	900 000
Витрати	260 000	950 000	580 000	1 040 000
Прибуток (збиток)	190 000	250 000	(130 000)	(140 000)

До складу витрат кожного підрозділу входять постійні загальновиробничі витрати, розподілені на основі питомої ваги обсягу продажу кожного підрозділу. Якщо всі прямі витрати кожного підрозділу зникають у разі припинення його діяльності, то який (які) із підрозділів слід ліквідувати:

- а) підрозділ 3;
- б) підрозділ 4;
- в) підрозділ 3 та підрозділ 4;
- г) жодного із підрозділів?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

ТЕМА 8.

8.1. У процесі формування оперативного бюджету останнім кроком звичайно є підготовка бюджетного:

- а) звіту про фінансові результати;
- б) балансу;
- в) звіту про грошові кошти;
- г) звіту про капітальні інвестиції.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

8.2. Кількість матеріалів, яку необхідну закупити за період, буде дорівнювати бюджетній кількості використаних матеріалів:

- а) плюс заплановані кінцеві запаси матеріалів і мінус запаси матеріалів на початок періоду;
- б) плюс запаси матеріалів на початок періоду і мінус заплановані кінцеві запаси матеріалів;
- в) обидва із зазначених вище варіантів правильні;
- г) жоден із зазначених вище варіантів.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

8.3. Підприємство розпочало свою діяльність у 20__ р. Є така інформація про його діяльність у 20__ р.:

Показник	Сума, грн
Придбано товарів протягом року	350 000
Залишки товарів станом на кінець року	70 000
Надійшли кошти від покупців протягом року	200 000

Відомо, що всі товари продавалися за ціною, на 40 % вищою від витрат на їх закупівлю. Визначте сальдо дебіторської заборгованості станом на 31.12.20__ р., якщо весь продаж здійснюється в кредит і всі рахунки покупцями будуть оплачені:

- а) 50 000 грн;
- б) 192 000 грн;
- в) 250 000 грн;
- г) 290 000 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

8.4. Протягом бюджетного періоду виробниче підприємство планує реалізувати в кредит готової продукції на суму 219 тис. грн. За оцінками величина коштів, що надійде від покупців, становитиме лише 143 тис. грн. При цьому інших надходжень не планується. Відповідно до бюджету загальна величина всіх платежів підприємства у звітному періоді дорівнюватиме 179 тис. грн, а залишок коштів на розрахунковому рахунку має становити щонайменше 10 тис. грн. Виходячи з наведених умов, визначте, яку суму необхідно додатково залучити підприємству в бюджетному періоді:

- а) 45 500 грн;
- б) 44 500 грн;
- в) 24 500 грн;
- г) інший варіант _____ (свій варіант відповіді).

Відповідь

а	б	в	г
---	---	---	---

8.5. Гнучкий бюджет:

- а) призначений для контролю за виробничими накладними витратами, а не для контролю за прямими виробничими витратами;
- б) має застосовуватися для будь-якого рівня діяльності;
- в) призначений для контролю за прямими виробничими витратами, а не для контролю за виробничими накладними витратами;
- г) не можна застосовувати, коли на витрати впливає зміна обсягу діяльності.

Відповідь

а	б	в	г
---	---	---	---

8.6. Підприємство «Атол» бажає скласти зведені бюджети на травень, червень та липень. Станом на 30 квітня підприємство має такі залишки по статтях: готові кошти — 5,5 тис. грн, дебіторська заборгованість — 437 тис. грн, запаси — 309,4 тис. грн, заборгованість перед постачальниками — 133,055 тис. грн.

Складання бюджетів має базуватися на таких припущеннях:

- а) щомісячний продаж виставляється в останній день кожного місяця;
- б) покупці отримують знижку 3 %, якщо погашення їх заборгованості відбувається протягом 10 днів після отримання рахунків-фактур (рахунки виписуються на всю суму заборгованості без урахування величини знижки). 60 % виписаних рахунків сплачуються протягом терміну дії вказаної знижки; 25 % — у кінці місяця; 9 % — у кінці наступного після продажу місяця; 6 % вважаються безнадійними;
- в) 54 % загальної суми витрат на закупівлю запасів, збут та управління підприємством сплачуються грошовими коштами протягом місяця їх виникнення, а залишок — у наступному місяці;
- г) кількість запасів на кінець кожного місяця дорівнює 130 % кількості запасів, що планується реалізувати в наступному місяці. Ціна одиниці запасів дорівнює 20 грн;
- д) загальна величина витрат на збут та адміністративних витрат, до складу яких входить амортизація у розмірі 2 тис. грн, становить 15 % продажу поточного місяця.

Нижче наведений дані щодо обсягу продажу підприємства:

Місяць	Фактичні дані		Бюджетні дані	
	тис. грн.	од.	тис. грн.	од.
Березень	354	11,8	—	—
Квітень	363	12,1	—	—
Травень	—	—	357	11,9
Червень	—	—	342	11,4
Липень	—	—	360	12
Серпень	—	—	366	12,2

На підставі цих даних дайте відповідь на питання:

I. Бюджетні витрати на закупівлю запасів в травні становлять:

- а) 244 800 грн;
- б) 225 000 грн;
- в) 238 000 грн;
- г) 357 000 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

II. Бюджетні витрати на закупівлю запасів в червні становлять:

- а) 243 600 грн;
- б) 228 000 грн;
- в) 292 000 грн;
- г) 242 000 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

III. Надходження грошових коштів в травні відповідно до бюджету дорівнюють:

- а) 333 876 грн;
- б) 355 116 грн;
- в) 340 410 грн;
- г) 355 656 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

IV. Грошові видатки в червні відповідно до бюджету дорівнюють:

- а) 292 900 грн;
- б) 287 379 грн;
- в) 294 900 грн;
- г) 285 379 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

V. Запланована кількість запасів, що має бути придбана в липні, становить:

- а) 15 860 грн;
- б) 12 260 грн;
- в) 12 000 грн;
- г) 15 600 грн.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

8.7. У квітні підприємство «Фреш» складає бюджет грошових коштів на наступний місяць (травень). Для його підготовки використовується така інформація:

Показник	Значення
Запланований обсяг продажу в кредит у травні	200 000 грн
Фактичний обсяг продажу в кредит у квітні	150 000 грн
Очікувані надходження грошових коштів у травні за товари, реалізовані в кредит у травні	20 %
Очікувані надходження грошових коштів у травні за товари, реалізовані в кредит у квітні	70 %
Очікувані надходження грошових коштів у травні за товари, реалізовані в кредит до квітня	12 000
Очікувані витрати від списання в травні безнадійних боргів	8000
Очікувані витрати на створення в травні резерву сумнівних боргів щодо здійсненої у травні реалізації в кредит	7000

Чому дорівнює величина очікуваних грошових надходжень:

- а) 142 000 грн;
- б) 149 000 грн;
- в) 150 000 грн;
- г) 157 000 грн?

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

8.8. Основна різниця між зведеним і гнучким бюджетами полягає в тому, що:

а) гнучкий бюджет приймає до уваги тільки змінні витрати, а зведений бюджет охоплює всі види витрат підприємства;

б) гнучкий бюджет дає менеджерам певну свободу у досягненні поставленої мети, у той час як зведений бюджет базується на постійному незмінному стандарті;

в) зведений бюджет складається для всього підприємства в цілому, а гнучкий бюджет охоплює тільки окремі підрозділи;

г) зведений бюджет складається на основі запланованого рівня діяльності, а формування гнучкого бюджету відбувається виходячи з фактичного рівня діяльності.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

ТЕМА 9.

9.1. Організація центрів відповідальності на підприємстві:

- а) здійснюється на підставі Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність»;
- б) здійснюється на підставі П(С)БО 16 «Витрати»;
- в) залежить від організаційної структури підприємства;
- г) залежить від розподілу (делегування) повноважень між різними рівнями управління.

Відповідь:

а, б, в, г	а, б	в, г	б, г
------------	------	------	------

9.2. Показник витрат є показником відповідальності (оцінюючим критерієм) для:

- а) центру інвестицій;
- б) центру прибутку;
- в) центру витрат;
- г) центру доходів.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

9.3. Які з перелічених видів витрат повністю контролюються начальником виробничого цеху:

- а) ціна за отримані цехом матеріали;
- б) орендна плата за приміщення цеху;
- в) використання сировини;
- г) електроенергія для роботи устаткування цеху;
- д) заробітна плата виробничих працівників;
- е) витрати на страхування виробничого устаткування?

Відповідь:

а, б	а, б, в	в, г	в, г, д	а, б, е
------	---------	------	---------	---------

9.4. Для центру прибутку основним показником відповідальності (оцінюючим критерієм) є:

- а) витрати;
- б) доходи;
- в) маржинальний дохід;
- г) прибуток.

Відповідь:

а	б	в	г
---	---	---	---

9.5. Функціями трансфертних цін є:

- а) стимулююча;
- б) розрахункова;
- в) вимірювальна;
- г) оцінювальна.

Відповідь:

а, б, в, г	а, б	б, в	в, г
------------	------	------	------

9.6. Трансфертні ціни можуть формуватись на основі:

- а) ринкових цін;
- б) договірних цін;
- в) собівартості;
- г) прибутку.

Відповідь:

а, б, в, г	а, б	а, б, в	в, г
------------	------	---------	------

IV. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Автономна система побудови плану рахунків — модель організації обліку, яка передбачає виокремлення двох автономних систем рахунків відповідно до цілей фінансового та управлінського обліку. Зв'язок між цими системами здійснюється за допомогою парних контрольних рахунків одного й того самого найменування.

Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку — інструмент управлінського планування та контролю, який вивчає поведінку витрат на підставі взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.

Аналіз відхилень — з'ясування причин і винуватців відхилень від норм витрат.

База розподілу непрямих витрат — показник, пропорційно до якого непрямі витрати розподіляються за носіями витрат.

Багатоступеневий облік витрат — процес ступеневого нагромадження маржинального доходу, що дає можливість визначити тенденції розширення виробництва окремих видів продукції; рентабельність окремих підрозділів підприємства; нижню межу відпускнуї ціни за окремими видами продукції тощо.

Бюджет — кількісний план у грошовому вимірі, підготовлений і прийнятий до певного періоду часу, який звичайно відображує заплановані на цей період величини доходів, витрат та капіталу, необхідні для досягнення поставленої мети.

Бюджет капітальних інвестицій — бюджет, що містить інформацію про заплановані капітальні інвестиції (модернізація існуючих та створення нових засобів праці) та величину коштів, необхідних для їх здійснення.

Бюджетування — процес планування, що передбачає планування майбутніх подій, і підготовка на цій основі окремих бюджетів за структурними підрозділами або функціональними сферами діяльності підприємства.

Виробничі накладні витрати — витрати, пов'язані з процесом виробництва, які не можуть бути безпосередньо віднесені до певних виробів.

Витрати на продукцію — витрати, які безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції або придбанням товарів для реалізації і складають її собівартість.

Витрати періоду — витрати, що не включаються до собівартості продукції та запасів і розглядаються як витрати того періоду, в якому вони були здійснені.

Виробнича потужність — обсяг виробництва продукції, який підприємство може виконати в даний період часу за реально існуючого обсягу виробничих ресурсів.

Відхилення від норм — різниця між величиною фактичних і нормативних витрат.

Відхилення — різниця між фактичним та бюджетним значеннями показника.

Валовий прибуток ЦВ — різниця між виручкою від продажів центру і виробничою собівартістю його реалізованої продукції.

Дійсні витрати — витрати, які вимагають сплати грошей або витрачання інших активів і відображаються в бухгалтерських регістрах в міру їх виникнення.

Директ-костинг — система обчислення собівартості продукції на підставі прямих (змінних) витрат.

Диференційний аналіз — метод оцінки наслідків упровадження тієї чи іншої альтернативи на підставі порівняння диференційних доходів та витрат.

Диференційні витрати — додаткові витрати, що пов'язані з додатковим виготовленням або реалізацією продукції.

Диференційні доходи — додаткові доходи, отримані внаслідок зростання обсягу продажу.

Графік беззбитковості — графік, що відображає рівень постійних та змінних витрат і доходу від реалізації продукції за різних обсягів діяльності підприємства.

Графік маржинального доходу — графічне зображення динаміки приросту маржинального доходу і, відповідно, прибутку.

Графік прибутку — графічне відображення залежності прибутку від зміни обсягу діяльності.

Гнучкий бюджет — бюджет, складений на підставі запланованих (нормативних) даних про доходи і витрати підприємства для фактичного обсягу реалізації.

Загальна система обліку — модель організації обліку доходів та витрат, за якої здійснюється періодичний облік запасів, поелементний облік витрат, а облік доходів ведеться за напрямками їх отримання.

Змінні (умовно-змінні) витрати — витрати, загальний розмір яких збільшується або зменшується пропорційно зміні обсягу виробництва.

Замовлення — заявка клієнта на певну кількість спеціально виготовлених для нього виробів.

Зведений облік — система узагальнення витрат виробництва за статтями витрат у розрізі цехів, переділів, видів продукції (робіт, послуг) і в цілому по підприємству з метою підготовки інформації для обчислення собівартості окремих видів продукції і всієї викупленої продукції підприємства, а також з метою розподілу понесених підприємством витрат між готовою продукцією і незавершеним виробництвом. Існує в двох варіантах — напівфабрикатному і безнапівфабрикатному.

Запас міцності — максимально припустиме зменшення обсягу діяльності підприємства без ризику отримати збиток.

Зміна норм — різниця між новою і старою нормою витрат.

Зведений бюджет — узагальнюючий фінансово-операційний план, який містить інформацію про майбутні операції всіх підрозділів підприємства.

Інтегрована система обліку — модель організації обліку доходів та витрат, яка передбачає взаємодію рахунків фінансового та управлінського обліку в єдиній системі рахунків та забезпечує калькулювання собівартості окремих видів продукції та контроль витрат на їх виробництво.

Інтегрована система побудови плану рахунків — модель організації обліку, за якої рахунки фінансового та управлінського обліку кореспондують у межах єдиної системи.

Калькулювання — науково обґрунтоване визначення собівартості продукції підприємства, її окремих видів та одиниць за статтями витрат.

Калькуляційна одиниця — вимірювач об'єкта калькуляції, який застосовується під час визначення його собівартості.

Калькуляція — розрахунок собівартості продукції. Розрізняють такі основні її види: проектна, планова, нормативна, кошторисна, звітна, госпрозрахункова.

Конверсійні витрати — прямі витрати на оплату праці та виробничі накладні витрати, тобто витрати на обробку сировини для перетворення її на готовий продукт.

Контрольовані витрати — витрати, які менеджер може безпосередньо контролювати, або може чинити на них значний вплив.

Комбінація продажу — співвідношення окремих видів продукції в загальному обсязі реалізації.

Коефіцієнт маржинального доходу — співвідношення маржинального доходу та доходу від реалізації продукції.

Комбінація продажу — співвідношення кількості різних видів продукції, реалізованих за період.

Контрибуційний підхід — оцінка внеску відповідного ЦВ у чистий прибуток підприємства і покриття сукупних операційних витрат.

Маржинальний дохід (брутто-прибуток) — різниця між доходом від реалізації продукції та змінними витратами.

Маржинальний дохід на зведену одиницю продукції — сума величин маржинальних доходів різних виробів, зважених за допомогою комбінації їх продажу.

Маржинальний дохід на одиницю обмежуючого чинника — маржинальний дохід, який розраховується як співвідношення маржинального доходу на одиницю продукції та значення того ресурсу, що обмежує діяльність підприємства.

Метод калькулювання — науково обґрунтована сутність прийомів, які застосовуються під час калькулювання собівартості продукції (як усієї товарної продукції, так і окремих її видів).

Місце виникнення витрат — структурний підрозділ підприємства (робоче місце, дільниця, цех), по якому організовується планування, нормування і облік витрат виробництва для контролю і управління ними.

Можливі витрати (втрати) — вигода, яка втрачається, коли вибір одного напряму дії вимагає відмовитись від альтернативного рішення. Ці витрати не відображаються в облікових реєстрах.

Непрямі витрати — витрати, що не можуть бути віднесені до певного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом.

Нерелевантні витрати — витрати, величина яких не залежить від прийняття управлінського рішення (минулі).

Нормативна калькуляція — розрахунок нормативної собівартості продукції.

Нормативна собівартість — собівартість продукції (робіт, послуг), яка визначається до початку виробництва на підставі чинних норм.

Нормативне господарство підприємства — сукупність норм і нормативів, якими керується підприємство у своїй господарській діяльності.

Об'єкт управлінського обліку — виробничі ресурси, що забезпечують корисну працю людей у процесі господарської діяльності підприємства, а також господарські процеси та їх результати, що складають у сукупності виробничу діяльність підприємства.

Об'єкт витрат — продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат.

Об'єкт калькуляції (носій витрат) — вид продукції (робіт, послуг), призначений для реалізації.

Об'єкт обліку витрат — місце виникнення витрат, види або групи однорідних продуктів.

Основні витрати — сукупність прямих витрат на виробництво продукції.

Оцінка витрат — процес обчислення поведінки витрат, тобто встановлення кількісного взаємозв'язку між витратами та різними факторами на підставі дослідження минулої діяльності.

Обмеження — певні чинники, що обмежують виробництво або реалізацію продукції.

Операційні бюджети — сукупність бюджетів, які відображують доходи та витрати підприємства.

Облік відповідальності — система обліку, що забезпечує контроль і оцінку центрів відповідальності.

Остаточний дохід центру відповідальності — дохід, який залишається після вирахування з валового прибутку прямих операційних витрат центру.

Переділ — частина технологічного процесу (сукупність технологічних операцій), яка завершується отриманням готового напівфабрикату, що може бути відправлений на наступний переділ або реалізований на сторону.

Постійні (умовно-постійні) витрати — витрати, загальна величина яких залишається незмінною при зміні обсягу виробництва.

Прирістні (граничні) витрати — додаткові витрати, які з'являються в результаті виготовлення чи продажу додаткової одиниці або партії продукції.

Прямі витрати — витрати, які можуть бути віднесені безпосередньо до певного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом.

Переплетена система обліку — модель організації обліку доходів та витрат, яка передбачає відокремлене ведення рахунків фінансового та управлінського обліку, а взаємозв'язок між ними здійснюється за допомогою спеціальних контрольних рахунків.

Предмет управлінського обліку — сукупність об'єктів у процесі всього циклу управління виробництвом.

Переоцінка незавершеного виробництва — перерахунок залишків незавершеного виробництва на початок місяця зі старих норм на нові у разі їх зміни.

Принцип рівності нормативів — вимога застосування одних і тих самих норм для обчислення нормативної величини всіх елементів руху витрат протягом місяця.

Релевантні витрати — витрати, величина яких може бути змінена внаслідок прийняття управлінського рішення (майбутні).

Релевантна інформація — інформація про доходи та витрати, яка може вплинути на рішення, що приймається.

Рішення щодо спеціального замовлення — рішення щодо прийняття або відмови від одноразового замовлення на виготовлення продукції (надання послуг), за яким ціна реалізації є нижча за звичайну ціну або навіть менша за собівартість виробництва цієї продукції (виконання послуг).

Рішення щодо розширення чи скорочення діяльності — рішення, що передбачає вибір певного сегмента діяльності та проведення аналізу доцільності розширення або скорочення обсягу його діяльності

Рішення щодо виготовлення напівфабрикатів у власному виробництві чи придбання їх на стороні — рішення, що полягає у встановленні більш вигідних умов діяльності підприємства.

Рішення щодо управління в умовах обмежених ресурсів — рішення, яке передбачає розробку оптимальної виробничої програми для максимізації прибутку.

Рішення щодо ціноутворення — рішення щодо встановлення оптимальної ціни продажу за існуючих величини витрат, комбінації та обсягу продажу для досягнення задовільного рівня рентабельності.

Середньозважений маржинальний дохід — сума добутку маржинального доходу на одиницю кожного виду продукції та комбінації продажу відповідного виду продукції.

Система обліку і калькулювання — система обліку, що забезпечує калькулювання і контроль собівартості об'єктів витрат.

Сприятливе відхилення — відхилення від норм, яке справляє позитивний ефект на операційний прибуток підприємства.

Стандарт-кост — система обліку і калькулювання, що ґрунтується на жорсткому нормуванні всіх витрат і дає змогу визначити «стандартну» (нормативну) собівартість. Передбачає облік і аналіз відхилень фактичних витрат від стандартних з подальшим покладанням відповідальності за несприятливі відхилення на керівництво відповідних центрів витрат.

Сегмент діяльності — організаційна одиниця, в межах якої регулярно порівнюються можливості з їх реалізацією по витратах, доходах і результатах.

Точка безбитковості — рівень діяльності, за якого загальні доходи підприємства дорівнюють загальній величині витрат.

Трансфертна ціна — умовна (розрахункова) ціна на продукцію (роботи, послуги), яка передається одним підрозділом (ЦВ) підприємства іншому.

Управлінський облік — процес виявлення, вимірювання, нагромадження, аналізу, підготовки та передачі інформації, яка використовується управлінською ланкою для планування і контролю виробничих ситуацій та оцінки можливих тенденцій розвитку всередині організації.

Управління за відхиленнями — особлива форма обліку відхилень, за якою увага керівництва зосереджується тільки на суттєвих відхиленнях від бюджету.

Фінансові бюджети — сукупність бюджетів, які містять інформацію про заплановані грошові потоки та фінансовий стан підприємства.

Функція витрат — математичний опис взаємозв'язку витрат та їх чинника.

Центр витрат — підрозділ, керівник якого контролює витрати, але не контролює доходи.

Центр відповідальності — сегмент діяльності, в межах якої встановлюють персональну відповідальність менеджера за показниками діяльності, які він має контролювати.

Центр інвестицій — господарська одиниця, керівник якої контролює не тільки витрати і доходи, а й інвестиції.

Центр прибутку — підрозділ або господарська одиниця, керівник якого контролює не тільки витрати, а й доходи.

Навчальне видання

Методичні вказівки
до самостійного вивчення і виконання контрольної роботи
з навчальної дисципліни «Управлінський облік» для студентів
заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за
напрямом підготовки 6.030509 – «Облік і аудит»

Укладач: **Власова** Олена Євгенівна

Відповідальний за випуск. *Т. В. Момот*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *К. А. Алексанян*

План 2010, поз 539 М

Підп. до друку 02.12.2011
Друк на різнографі
Зам. №

Формат 60×84/16
Друк. арк. 5,5
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12 Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011